

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Veronika Poncová

**Výkon autorského práva osobou
odlišnou od autora (dědice autora)**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Zuzana Císařová

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): červen 2010

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně a že jsem v ní vyznačila všechny prameny, z nichž jsem čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Praze dne

.....
Veronika Poncová

Ráda bych poděkovala vedoucí své diplomové práce JUDr. Zuzaně Císařové za odborné vedení a cenné připomínky při zpracování.

V Praze dne

.....

Veronika Poncová

Obsah

Úvod	6
1 Autorské právo	8
1.1 <i>Všeobecně o právu autorském</i>	8
1.2 <i>Historický vývoj autorského práva</i>	10
1.3 <i>Prameny autorského práva</i>	13
1.3.1 Ústavněprávní prameny	13
1.3.2 Vnitrostátní prameny	13
1.3.3 Mezinárodní prameny	15
1.3.4 Prameny práva Evropských společenství	17
1.4 <i>Předmět úpravy</i>	19
1.5 <i>Předmět autorského práva</i>	20
2 Autor a autorské dílo	21
2.1 <i>Autor díla</i>	21
2.2 <i>Autorské dílo</i>	22
2.2.1 Dílo kartografické	24
2.2.2 Počítačový program	26
2.2.3 Dílo souborné	27
2.2.4 Databáze	29
3 Vznik a obsah práva autorského	33
3.1 <i>Osobnostní práva</i>	35
3.2 <i>Majetková práva</i>	36
3.2.1 Právo dílo užít	37
4 Zákonný výkon autorských práv osobou odlišnou od autora	40
4.1 <i>Ochrana investice</i>	40
4.2 <i>Zaměstnanecké dílo</i>	41
4.2.1 Předchozí zákonná úprava zaměstnaneckého díla	41
4.2.2 Současná zákonná úprava zaměstnaneckého díla	43
4.2.3 Pojem zaměstnaneckého díla	44
4.2.4 Pracovně právní vztah	45
4.2.5 Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr	47

4.2.6	Služební vztah a pracovní vztah mezi družstvem a jeho členem	47
4.2.7	Díla vzniklá jinak než v klasickém pracovním poměru	48
4.2.8	Režim autorských děl vytvořených na objednávku	50
4.2.9	Výkon majetkových práv	52
4.2.10	Přechod oprávnění zaměstnavatele	54
4.2.11	Získání licence autorem	55
4.2.12	Osobnostní práva u zaměstnaneckého díla	56
4.2.13	Dokončení nehotového zaměstnaneckého díla	57
4.2.14	Odměna	58
4.2.15	Trvání práv ze zaměstnaneckého díla	59
4.2.16	Použití ustanovení § 58 i pro výkonného umělce a jeho výkony	60
4.2.17	Správa majetkových práv	60
4.2.18	Dispozitivnost ustanovení § 58 AutZ	61
4.3	<i>Kolektivní dílo</i>	61
4.3.1	Právní úprava kolektivního díla	61
4.3.2	Pojem kolektivního díla	62
4.3.3	Tvorba kolektivního díla z podnětu	63
4.3.4	Uvádění díla pod jménem investora	63
4.3.5	Odlišnost kolektivního díla od jiných děl autorských	64
4.3.6	Kogentnost ustanovení § 59	65
4.3.7	Kolektivní dílo jako dílo zaměstnanecké	65
4.3.8	Trvání majetkových práv	66
	Závěr	68
	Seznam použitých zkratk	72
	Seznam použité literatury a ostatních pramenů	73
	Summary	76

Úvod

Svou diplomovou práci jsem se rozhodla věnovat oblasti autorského práva prostřednictvím zvoleného tématu s názvem výkon autorského práva osobou odlišnou od autora (dědice autora). Oblast autorského práva jsem si zvolila z důvodu jeho současné společenské aktuálnosti. Tato aktuálnost vyplývá jak z neustálého společenského rozvoje a pokroku, tak i ze „...*stále plynulého a rychlého vývoje nových výbojů technických a s nimi ruku v ruce jdoucích nových otázek.*“¹ V dnešní době dochází k obrovskému užívání výsledků duševní tvůrčí činnosti, ať už při legálním tak i nelegálním užití autorských děl. Každý z nás tedy přichází do styku s autorským právem a z tohoto důvodu považuji, v zájmu komplexnějšího právního povědomí (vědomí), znalost nebo alespoň snahu o základní přehled o oblast autorského práva za velice důležitou, i když ze své povahy se jedná o disciplínu složitou.

Na základě současné platné právní úpravy považuji za osobu odlišnou od autora vykonávající autorské právo pouze takovou osobu, jež vykonává autorova majetková práva k dílu svým jménem a na svůj účet. Tato osoba je vykonavatelem majetkových práv a je zapotřebí ji odlišovat od jiných osob, které získávají prostřednictvím smlouvy licenční nebo podlicenční pouze oprávnění k výkonu práva dílo užít. Nemají oprávnění k výkonu všech majetkových práv.

Z výše zmíněného důvodu jde o poměrně úzce zaměřené téma diplomové práce, ve kterém se budu ve značné míře věnovat zvláštnímu ustanovení o některých dílech, jako je dílo zaměstnanecké, dílo kolektivní a dílo na objednávku. Autorský zákon tak vedle majetkových zájmů autora chrání i hospodářské investice třetích osob při vytvoření díla, tedy investora. Bylo by nespravedlivé a společensky nežádoucí, kdyby si užítky z díla autora přisvojila třetí osoba, která se na vzniku díla nepodílela.

Vzhledem k tomu, že relativně moderní autorský zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) platí již dlouho a byl doposud několikrát novelizován, přidržím se ve svém výkladu především tohoto, pro oblast autorského práva, zásadního pramene.

¹ Löwenbach, J. Právo autorské. Praha : Československý Kompas, 1927, V.

Moji snahou je poskytnout pohled na stav autorského práva v oblasti zákonného výkonu majetkových autorských práv osobou odlišnou od autora za současných podmínek.

1 Autorské právo

1.1 Všeobecně o právu autorském

Autorské právo řadíme do oblasti práv k duševnímu vlastnictví. Pojem duševní vlastnictví² se v českém právním řádu objevil v plném vnitrostátním legislativním významu až během roku 1990, a to hlavně v oblasti průmyslových práv. Do této doby se používal starý termín - nehmotné statky. Pod samostatným pojmem duševního vlastnictví se rozumí právní a ekonomická abstrakce, která je tvořena souhrnem různých objektivně (smysly vnímatelně) vyjádřených ideálních (tj. nehmotných) předmětů, které nejsou věcmi v našem právním smyslu, ani právy samými, nýbrž jako nehmotné majetkové hodnoty jsou způsobilé být samostatnými předměty právních ekonomických vztahů.³ Podle čl. 2 Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO)⁴, podepsané ve Stockholmu dne 14. 7. 1967⁵, se duševním vlastnictvím rozumí: práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům, k výkonům výkonných umělců, zvukových záznamů a rozhlasového vysílání, k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti, k vědeckým objevům, k průmyslovým vzorům a modelům, k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním názvům, práva na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.

Ochrana duševního vlastnictví je v České republice upravena v čl. 34 Listiny základních práv a svobod vyhlášené zákonem č. 2/1993 Sb. (dále jen „LPS“), a jako součást ústavního pořádku ČR⁶, jsou práva k výsledkům duševní tvůrčí činnosti chráněna zákonem. Těmito zákony jsou zákon č.121/2000 Sb., o právu autorském, o

² v anglo-americké právní terminologii intellectual property.

³ Telec, I. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk, 1994, str. 20.

⁴ World Intellectual Property Organization.

⁵ Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 69/1975 Sb., o Úmluvě o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví podepsané ve Stockholmu dne 14. července 1967, ve znění vyhl. č. 80/1985 Sb.

⁶ srov. čl. 3 Ústavy.

právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) a zákony na ochranu průmyslového vlastnictví.⁷

Autorské právo upravuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění zákonů č. 81/2005 Sb., č. 61/2006 Sb., č. 186/2006 Sb., č. 216/2006 Sb., č. 168/2008 Sb., č. 41/2009 Sb. a s účinností od 1. července 2010 i zákon č. 277/2009 Sb. (dále jen „autorský zákon“ nebo „AutZ“). Autorský zákon je předpisem práva soukromého, ale obsahuje i veřejnoprávní normy, týkající se kolektivní správy práv. Soukromoprávní povaha autorského práva je dána přirozenou povahou vztahů, které vyplývají z duševní tvořivé činnosti. Jako většina předpisů soukromého práva, obsahuje i autorský zákon, dispozitivní právní normy. Kogentní právní normy stanoví kupříkladu pojmové znaky děl, právní povahu osobnostních autorských práv, majetkových autorských práv a trvání majetkových autorských práv.⁸ Převažují hlavně v kolektivní správě práv a při ochraně práv. Jsou výlučné tam, kde to vyplývá z povahy věci nebo tam, kde stát klade zvlášť důraz na obecný či veřejný zájem.⁹

Autorský zákon je ve vztahu k občanskému zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObčZ“), chápán jako zákon speciální (lex specialis). „Právní vztahy vznikající z výsledků duševní tvořivé činnosti upravují zvláštní zákony.“¹⁰ Ochrana duševního vlastnictví není tedy zajišťována primárně občanským zákoníkem, nýbrž prostřednictvím jiných právních institutů.

Rozlišujeme autorské právo v objektivním a subjektivním smyslu. Autorským právem v objektivním smyslu, se označuje soubor právních norem upravujících vztahy, které vznikají z vytvoření a společenského uplatnění děl literárních, vědeckých a uměleckých,¹¹ souhrnně označovaných jako díla autorská. Autorským právem v subjektivním smyslu, rozumíme daná konkrétní práva (oprávnění) náležející autorovi

⁷ viz. Smejkal, V. Autorský zákon. Porušování autorských práv v informační společnosti. Právní rádce, 2002, č. 10, str. 5.

⁸ viz. § 2, §11 odst. 4 a 5, § 26, § 27 AutZ.

⁹ viz. Telec, I. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. Bulletin advokacie, 2001, č. 2, str. 34.

¹⁰ §1 odst. 3 ObčZ.

¹¹ Knap, K. Mezinárodní právo autorské. Praha : Academia, 1981, str. 15.

díla, jež svou duševní tvůrčí činností vytvořil.¹² Autorské právo je právem absolutním. Náleží pouze individuálně určené fyzické osobě jako tvůrci - autorovi díla. Takováto osoba vylučuje kohokoli jiného z jakéhokoli působení na nehmotné dílo jí ovládané.¹³ Na druhé straně je zde povinnost, individuálně neurčených osob, zdržet se neoprávněných zásahů do práv osoby autorskoprávně oprávněné, zejména autora. Z daného vyplývá, že autorské právo působí erga omnes. Protože se nejedná o právo ryze majetkové, ale právo osobnostně-majetkové k výsledkům duševní tvořivé činnosti, jde o právo neprohlášené.

Autorskému právu je velmi blízké právo na ochranu osobnosti podle občanského zákoníku.¹⁴ Právo na ochranu osobnosti náleží každé fyzické osobě, má tedy obecnou osobnostní povahu. Předmětem práva na ochranu osobnosti jsou jednotlivé složky lidské osobnosti. Na rozdíl od práva na ochranu osobnosti řadíme autorské právo do skupiny zvláštních osobnostních práv, kde je předmět vždy individualizovaným výsledkem osobní tvůrčí činnosti autora. Tato práva mohou náležet jedině tomu, kdo takovou činnost směřující ke vzniku díla vyvíjí. Lze zde uvést příklad, který uvádí Marie Šebelová v knize Autorské právo: „...pokud např. je popíráno autorství daného autora k jeho dílu, jde o porušení jeho osobnostního autorského práva podle § 11 odst. 2 AutZ. Pokud však někdo naopak označuje určitou osobu za autora díla, které tato osoba nevytvořila (např. denní tisk označí osobu XY za autora hanlivého výroku na billboardu), nemůže jít o porušení autorského práva této osoby (protože autorem daného díla není), ale může se jednat podle konkrétních okolností daného případu např. o porušení jejího práva na ochranu osobnosti (zejména pokud by tvrzené autorství s ohledem na charakter díla bylo schopno způsobit újmu na cti a vážnosti této osoby).“

1.2 Historický vývoj autorského práva

Na území České republiky bylo autorské právo poprvé normativně zakotveno Císařským patentem z roku 1846. Zmíněný předpis prvně formuloval zásady pro

¹² Švestka, J., Dvořák, J. a kolektiv. Občanské právo hmotné. Svazek III. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, str. 159.

¹³ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 4.

¹⁴ srov. §§11 – 16 ObčZ.

ochranu děl literárních, hudebních, výtvarných. Tato díla chránil proti neoprávněnému mechanickému rozmnožování a díla dramatická chránil také proti neoprávněnému veřejnému provozování. Dalším z významných zákonů byl zákon č. 197/1895 ř. z., o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Tato rakouská úprava byla uznávaná pouze pro historické země.

„Již v době předválečné ozývaly se u nás ojedinělé hlasy po reformě platného zákona autorského z 26. prosince 1895, č. 197. ř. z., kterýž – ač na svou dobu velmi pokrokový – časem nevyhovoval. Těmto reformním snahám dán byl určitý směr a podklad zhroucení býv. Rakouska a ustanovením samostatného státu československého, který t. zv. malou mírovou smlouvou, uzavřenou s mocnostmi spojenými a přidruženými dne 10. září 1919 v St. Germain en Laye převzal závazek, že do 12 měsíců od ratifikace mírové smlouvy přistoupí mezi jinými k mezinárodní úmluvě o ochraně děl literárních a uměleckých, uzavřené původně 9. září 1886 v Bernu, doplněné 4. května 1896 v Paříži, revidované 13. listopadu 1908 v Berlíně a doplněné 20. března 1914 v Bernu. Bylo tedy nutno pomýšleti především na přizpůsobení domácího zákonodárství zásadám revidované konvence bernské (R. K. B.) a na unifikaci tohoto zákonodárství, jehož ve smyslu prvního zákona Republiky československé z 28. října 1918 č. 11 Sb. z. a nař. dosavadní zákony zůstaly zachovány a platil tudíž na území slovenském a podkarpatském býv. zák. čl. XVI. z 26. prosince 1895, č. 197 ř. z.“¹⁵ Jednotným autorskoprávním předpisem se stal zákon č. 218/1926 Sb. z. a nař., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském). Jakožto zákon byl vyhlášen dne 18. prosince 1926 a účinnosti nadobyl podle § 68 dne 1. března 1927. „V základních principech spočívá nový autorský zákon na zásadě jednotnosti a výhradnosti autorského práva jako absolutního právního panství nad dílem jakožto statkem nehmotným. V tomto směru opírá se náš zákon o tutéž názorovou základnu jako dřívější zákon 197/1895 a všude proniká jím zásada, že autoru náleží nejenom souhrn jistých oprávnění dispozičních o díle (uverjnit, provozovati atd.) a vyplývajících z toho práv majetkových, nýbrž že všechna tato oprávnění jsou výronem jediného právního panství autora, které v sobě chová i práva nemajetková, ryze osobní.“¹⁶ Až to poloviny 19.

¹⁵ Löwenbach, J. Právo autorské. Praha : Československý Kompas, 1927, str. 1.

¹⁶ Löwenbach, J. Právo autorské. Praha : Československý Kompas, 1927, str.11.

století převládal názor, že autorské právo je jenom výlučným právem k rozmnožování, provozování a přeložení díla. Předmětem původského práva podle ustanovení § 1 zákona č. 218/1926 Sb. z. a nař., o právu autorském bylo: „*tímto zákonem jsou chráněna díla literární, umělecká (hudební i výtvarná) a fotografická, která byla vydána (§ 8 odstavce 1.) na území Československé republiky, jakož i takováto díla, jejichž původci jsou státní občany Československé republiky, necht' byla vydána kdekoli, či vůbec nebyla vydána.*“ K danému paragrafu Dr. Jan Löwenbach připojil, že zákon nechránil díla, nýbrž původce děl, avšak zákon se tady přizpůsobil hlavně znění R. K. B. a novější terminologii zákonodárné.

Prvním autorskoprávním zákonem Československé republiky nebyl zákon č. 218/1926 Sb. z. a nař., o právu autorském, ale zákon č. 106/1923 Sb., o nakladatelské smlouvě.

Zákon č. 218/1926 Sb. z. a nař., o právu autorském byl novelizován v roce 1936 zákonem č. 120/1936 Sb. Třetím autorským zákonem byl zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském odpovídající nově nastoleným politicko – ekonomickým podmínkám. Obsahoval i v části šesté ustanovení o právech příbuzných právu autorskému. Dalším autorským zákonem byl zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon). Ještě před přijetím tohoto autorského zákona byl přijat nový občanský zákoník č. 40/1964 Sb. Až do roku 2000 mnohokrát novelizovaný autorský zákon č. 35/1965 Sb. tvořil základ české platné právní úpravy. Byl tedy nahrazen zcela novým autorským zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Platný autorský zákon byl doposud sedmkrát novelizován. Nejrozsáhlejší a nejvýznamnější byla novela uskutečněná zákonem č. 216/2006 Sb. Vznikla na základě vládní iniciativy, jejíž cílem bylo především transportovat směrnice Evropských společenství přijaté po schválení autorského zákona. Je označována jako „euronovela“ s účinností od 22. května 2006. V autorském zákoně se tedy uplatňuje snaha po harmonizaci českého autorského práva s právem komunitárním, jakož i zohlednění a zpracování směrnic Evropských společenství z této oblasti. Podle názorů odborníků na autorské právo, lze konstatovat, že Česká republika má v dnešní době pro oblast právní regulace autorského práva ve vztahu ke sjednocené Evropě v zásadě kompatibilní právní předpis.

1.3 Prameny autorského práva

Autorské právo, jako právo k nemotným statkům, je ovládáno zásadou teritoriality, stanovující jakým právem státu se řídí příslušné užití. Autorskoprávní vztahy na území daného státu se řídí právem toho konkrétního státu, kde je dílo užito (nebo na jejímž území se ochrana uplatňuje). Teritoriální povahu má v zásadě každý národní zákon, neboť tato teritoriální povaha vyplývá již z rozsahu a mezí suverenity státu. Základ právní úpravy autorského práva je tedy v národním právu.

1.3.1 Ústavněprávní prameny

Jedním z právních východisek ochrany autorských děl je čl. 34 odst. 1 LPS stanovující ústavní a podústavní ochranu všech tvůrčích práv. Výsledky tvůrčí činnosti jsou tedy chráněny zákonem. Svoboda nakládání s výsledky duševní tvůrčí činnosti v podobě autorských děl má podporu v čl. 26 odst. 1 LPS.¹⁷ Autorský zákon dále provádí čl. 11 LPS, podle kterého každý má právo vlastnit majetek a vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné pouze ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu. Toto právo se týká jakéhokoli druhu majetku, tedy i majetku nemotného.¹⁸

1.3.2 Vnitrostátní prameny

Základním pramenem autorského práva je zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů. Autorský zákon byl doposud několikrát novelizován. Nejvýznamnější byla novela uskutečněna zák. č. 216/2008 Sb., jejímž cílem bylo hlavně transportovat směrnice Evropských společenství přijaté po schválení autorského zákona.

Tento zákon má ovšem své předchůdce, které dle lit. mohou i v současnosti vyvolávat konkrétní právní účinky a lze je tedy i nyní považovat za prameny autorského práva, neboť pro právní vztahy vzniklé před nabytím účinnosti platného autorského zákona a práva a povinnosti z nich vzniklé, jakož i práva a odpovědnost za porušení

¹⁷ „Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k nemu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.“

¹⁸ Telec, I. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. Bulletin advokacie, 2001, č. 2, str. 35.

smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, platí, že se řídí dosavadními právními předpisy (§ 106 AutZ).¹⁹

K dalším předpisům souvisejících s autorským zákonem, patří:

- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který se podpůrně použije tam, kde autorský zákon nestanoví vlastní úpravu. Tedy tato relativně samostatná disciplína úzce souvisí s oblastí občanskoprávních vztahů.
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (do 31. prosince 2005 zákon č. 65/1965 sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský řád), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník účinný od 1.1.2010, který v ustanovení § 270 upravuje skutkovou podstatu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi²⁰ a v ustanovení § 271 padělání a napodobnění díla výtvarného umění.
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, který v ustanovení § 32 upravoval přestupky. Prostřednictvím novely autorského zákona (zákon č. 216/2006 Sb.) byl zrušen odst. 1 písm. a). Právní úprava správních deliktů a přestupků v oblasti autorského práva je přímo upravena v autorském zákoně v § 105a, §105b, § 105c.
- zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů (zákon o audiovizu), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích (vydavatelský zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,

¹⁹ Túma, P. Smluvní licence v autorském právu. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 5.

²⁰ Jde o trestněprávní normu s blanketní dispozicí, která odkazuje na předpisy o právu autorském. Tedy umožňuje, aby nemuselo při každé změně zákona upravujícího právo autorské, práva související s právem autorským a práva k databázi docházet ke změně ustanovení trestního zákoníku.

- zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (mediální zákon),
- zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (tiskový zákon).

1.3.3 Mezinárodní prameny

Podle čl. 10 české Ústavy, vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal souhlas Parlament a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Tímto článkem Ústavy je zprostředkován vztah mezinárodního a vnitrostátního práva. Jedná se o zakotvení aplikační přednosti mezinárodních smluv před českými zákony o právech duševního vlastnictví, tedy i před autorským zákonem. Takovou mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy je Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech ze dne 16. 12. 1966, podle kterého v čl. 15 (1) (c) smluvní strany Paktu uznávají právo každého požívat ochrany morálních a materiálních zájmů, které vyplývají z jeho vědecké, literární nebo umělecké tvorby.

Mezinárodními smlouvami v oblasti autorského práva jsou:

Úmluva o zřízení světové organizace duševního vlastnictví (uveřejněná pod č. 69/1975 Sb., ve znění vyhl. 80/1985Sb.). Elementární Úmluvou byla založena 14. 7. 1967 ve Stockholmu Světová organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization, dále jen „WIPO“). WIPO je specializovanou odbornou agenturou OSN. Cílem organizace podle článku 3 Úmluvy WIPO je *„podporovat ochranu duševního vlastnictví v celém světě spoluprací mezi státy v účelné součinnosti s ostatními mezinárodními organizacemi; zajistit správní spolupráci mezi uniemi.“*

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (uveřejněná pod č. 133/1980 Sb., ve znění vyhl. č. 19/1985 Sb.) dále jen „Bernská úmluva“ nebo „BÚ.“ Uzavřena 9. 9. 1886 v Bernu, naposledy revidována v Paříži v roce 1971. Úmluvu spravuje vedle Světové organizace duševního vlastnictví též UNESCO a Mezinárodní úřad práce. Tato Úmluva stanoví pro členské státy povinnost ochrany práva autorského,

alespoň na minimální úrovni. V článku 29 Bernské úmluvy je vyjádřena zásada univerzality, které se může účastnit kterýkoli stát.²¹

Všeobecná úmluva o autorském právu (uveřejněná pod č. 134/1980 Sb.). Uzavřena 6. 9. 1952 v Ženevě, revidována v Paříži v roce 1971. Státy, které jsou současně účastné Bernské úmluvy, se Všeobecná úmluva o autorském právu nepoužije. Tato Úmluva má význam pro Českou republiku ve vztahu ke státům, které nejsou členskými státy Unie pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům a tudíž zůstávají mimo BÚ. Kupříkladu Laos, Kambodža.

Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních organizací tzv. Římská úmluva (vyhl. č. 192/1964 Sb.). Sjednána v roce 1961 v Římě.

Ženevská úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů tzv. Protipirátská úmluva (uveřejněná pod č. 32/1985 Sb.). Sjednána v roce 1971 v Ženevě.

Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (Agreement on Trade – Related Aspects of Intellectual Property Rights) dále jen „Dohoda TRIPS“ - sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb. byla uzavřena v rámci Dohody o zřízení Světové obchodní organizace WTO v roce 1994 v Marakeši.

Internetové smlouvy navazují na základní mezinárodní autorskoprávní smlouvy a doplňují je s ohledem na nezbytnost reakce WPO na tzv. „digitální agendu“; zejména upravují, resp. zpřesňují, nové způsoby užití v digitálním prostředí včetně internetu. Významně aktualizují mezinárodní ochranu autorského práva a práv s ním souvisejících,²² jsou jimi :

Smlouva WIPO o právu autorském (WCT – World Intellectual Property Organization Copyright Treaty) - sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 33/2002 Sb. m. s., a Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech (WPPT –

²¹ čl. 29 odst. 1 BÚ „každý stát, který není členem Unie, může přistoupit k tomuto aktu a stát se smluvní stranou této smlouvy a členem Unie.“

²² Švestka, J., Dvořák, J. a kolektiv. Občanské právo hmotné. Svazek III. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, str. 169.

World Intellectual Property Organization Performances and Phonograms Treaty) – sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 48/2002 Sb. m.s.

1.3.4 Prameny práva Evropských společenství

Přijetím autorského zákona v roce 2000 byly naplněny harmonizační tendence českého národního práva s evropským komunitárním právem. Do oblasti autorského práva a práv souvisejících s právem autorským, spadají směrnice Evropského parlamentu a Rady (dále jen „směrnice ES“), kterými jsou:

Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14.5.1991 o právní ochraně počítačových programů (Council Directive 91/250 on the legal protection of computer programmes, O. J. L 122/42). Tato směrnice zavádí ochranu počítačových programů a sladí pravidla, kterými se spravuje ochrana počítačových programů. Počítačový program je jednou z hlavních součástí systému zpracování dat a je důležitý pro rozvoj výroby a technologie.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. 3. 1996 o právní ochraně databází (Council Directive 96/6 on the legal protection of database, O. J. L 77/20). Zmíněná směrnice konstituuje nové majetkové právo sui generis pořizovatele databáze.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/EC ze dne 23.11.1995 o ochraně jednotlivců ve vztahu ke zpracování osobních dat a o volném pohybu těchto dat (Directive of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data).

Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých právech příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví (Council Directive 92/100/EEC of 19 November 1992 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property). Jde o směrnici horizontální, která zavádí výlučná práva pronájmu a půjčování a nositelům těchto práv se zajišťuje podíl na užitečích, kterých lze mít z těchto forem využívání a výkonů. Směrnice byla zrušena s účinností k 25. lednu 2007 a nahrazena směrnicí č. 2006/115/ES. Směrnice 92/100/EHS a 93/98/EHS jsou základními stavebními kameny komunitární harmonizace práva autorského a práv

souvisejících s právem autorským a sladují i dobu ochrany práva autorského a práv souvisejících s právem autorským.

Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. 10. 1993 o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných (Council Directive 93/98/EEC of 29 October 1993 harmonizing the term of protection of copyright and related rights). Směrnice zakotvuje dobu trvání majetkových práv autora na 70 let a trvání práv příbuzných je stanovena na dobu 50 let.

Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se práva autorského a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Daná směrnice ruší již uvedenou směrnicí 93/98/EHS.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti („směrnice o informační společnosti“), která úzce souvisí se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („směrnice o elektronickém obchodu“).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětovný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla („resale směrnice“). Směrnice harmonizuje i minimální výši sazeb pro autory.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. červenec 2002 o zpracování osobních údajů a o ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví („směrnice o dodržování“). Směrnice měla dopad na ustanovení hlavy I. dílu 4. a 5. AutZ. Transpozicí směrnice do autorského zákona novelou z roku 2006 došlo k doplnění a zpřesnění stávající úpravy ochrany autorského práva podle autorského zákona. Rozšířily se nároky, kterých se autor může domáhat a posílilo se postavení aktivně legitimovaných osob. Nároků se může domáhat autor,

popřípadě dědic, držitel výhradní licence a osoba vykonávající majetková práva autora. Osobami vykonávající majetková práva jsou zaměstnavatel v případě zaměstnaneckého díla, objednatel v případě kartografických děl, počítačových programů a databází, v případě kolektivních děl osoba, z jejíhož podnětu a pod jejímž jménem je dílo uváděno na veřejnost.

1.4 Předmět úpravy

Autorský zákon upravuje:

- a. práva autora k jeho autorskému dílu ,
- b. práva související s právem autorským:
 1. práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu,
 2. právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu,
 3. právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu,
 4. právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho vysílání,
 5. právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv,²³
 6. právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu,²⁴
- c. právo pořizovatele k jím pořízené databázi,
- d. ochrana práv podle tohoto zákona,
- e. kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících s právem autorským.

Ustanovení § 1 AutZ vymezuje věcnou a osobní působnost zákona. Věcná působnost autorského zákona je oproti předchozímu autorskému zákonu č. 35/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, značně rozšířena. Subjektivní soukromá práva chráněná autorským zákonem jsou zde taxativně vyjmenována. Chráněná práva jsou rozdělena do tří skupin. Jak jsem již výše napsala, první skupinu tvoří právo autorské, druhou skupinu tvoří šest práv souvisejících s právem autorským a třetí skupina zahrnuje právo pořizovatele databáze neboli databázové právo *sui generis*. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že zákon chrání prioritně osobu autora i ostatní subjekty s právem autorským související.

²³ Není předmětem trestněprávní ochrany prostřednictvím § 270 TrZ.

²⁴ Není předmětem trestněprávní ochrany prostřednictvím § 270 TrZ.

1.5 *Předmět autorského práva*

Jednou z nosných částí autorského zákona je ustanovení § 2 AutZ, které definuje v odst. 1 pojem autorské dílo, jakožto předmět práva autorského. Definice pojmu díla je v souladu s Bernskou úmluvou o ochraně literárních a uměleckých děl. Dle odst. 1 „*předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam. Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo fotografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.*“ Literární dílo je považováno za zvláštní druh díla uměleckého, čímž došlo k odstranění nepřesnosti v předchozí úpravě, která používala výraz dílo literární na straně jedné a dílo umělecké, na straně druhé.

Věta první, tohoto ustanovení, obsahuje generální klauzuli, již musí vyhovovat ta díla, která mají být předmětem práva autorského. Tato druhově známá autorská díla jsou uvedena ve větě druhé daného ustanovení a to prostřednictvím demonstrativního výčtu. Smyslem tohoto výčtu je poskytnout autorskoprávní ochranu dílům, která v dnešní době ještě nejsou druhově známá nebo rozšířená v takovém rozsahu, aby byla demonstrativně uváděna v zákoně. V případě, že by díla nevyhovovala dané klauzuli, jednalo by se sice o díla, nikoli však o taková díla, na která se vztahuje ustanovení autorského zákona a nemohla by tudíž požívat autorskoprávní ochrany.

Autorský zákon dále uvádí v ustanovení § 2 odst. 4, že předmětem práva autorského je také dílo vzniklé tvůrčím zpracováním jiného díla, včetně překladu díla do jiného jazyka, za předpokladu, že splňuje pojmové znaky generální klauzule. Práva autora díla zpracovaného nebo přeloženého nejsou v těchto případech dotčena.

2 Autor a autorské dílo

2.1 Autor díla

Autorem může být jediné fyzická osoba, která dílo vytvořila. Platná právní úprava tedy v ustanovení § 5 odst. 1 AutZ deklaruje již dříve uznávaný autorský princip, že původním subjektem může být vždy pouze autor díla jako fyzická osoba. Autorem autorského díla může být pouze fyzická osoba, neboť jako jediná je tato nadána tvůrčí schopností. Právnícká osoba postrádá schopnost být originálním nabyvatelem práva autorského, neboť již z povahy věci není nadána schopností duševně tvořit, ale může být odvozeným subjektem tohoto práva. Autorství nezakládá ani prostý výkon činnosti výkonného umělce. Podle rozhodovací praxe soudu se dovozuje, že nastudováním díla dramatického, se z režiséra takového díla, nestává jeho autor. „*Divadelní režie není autorským dílem, nýbrž uměleckým výkonem.*“²⁵ Odlišná je angloamerická koncepce, kde originálním nabyvatelem práva autorského může být jak osoba fyzická, tak i osoba právnická.

Jiná osoba než autor či osoba právnická, může získat oprávnění k výkonu práva dílo užít, nejčastěji prostřednictvím smlouvy, ve výjimečných případech (jde o tzv. mimosmluvní instituty užití). Ze zákona se stává nabyvatelem oprávnění k výkonu výlučných majetkových autorských práv, včetně práva dílo užít, jak je tomu u zaměstnaneckého díla či u počítačového programu, databáze, kartografického díla vytvořeného na objednávku nebo u díla kolektivního. Jde o takzvané odvozené nabytí práv.

Vzhledem k tomu, že vytvoření díla je činností faktickou a nikoli právním úkonem, může se autorem stát i osoba disponující pouze způsobilostí k právním úkonům. Proto autorem může být i osoba s částečnou nebo omezenou způsobilostí k právním úkonům, či dokonce i osoba, která způsobilost k právním úkonům nemá vůbec. K tomuto názoru se kloní Prof. Jan Kříž.²⁶

²⁵ R 70/02.

²⁶ viz. Kříž, J. Ochrana autorských práv v informační společnosti. Praha : Linde, 1999, str. 54.

Pro nakládání s dílem (při výkonu majetkových a osobnostních práv) se vyžaduje způsobilost k právním úkonům. Například, subjektem licenční smlouvy musí být fyzická osoba způsobilá k právním úkonům, neboť zde se již jedná o nakládání s dílem. V případě autorů nezletilců, je zapotřebí, aby byli při uzavírání licenční smlouvy, zastupováni zákonnými zástupci.

Autorem díla souborného, dle ustanovení § 5 odst. 2 je fyzická osoba, která díla tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala. U tohoto souborného díla nastává dvojí autorství, a to autorství k jednotlivým příspěvkům a autorství k dílu soubornému.

V ustanovení § 6 AutZ je zakotvena vyvratitelná právní domněnka autorství, podle které, není-li prokázán opak, je autorem díla fyzická osoba, jejíž pravé jméno nebo pseudonym je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětu ochrany, vedeném příslušným kolektivním správcem. Význam takovéto domněnky je hlavně důkazní a v případě soudního sporu, napomáhá usnadnění identifikace autora.

2.2 Autorské dílo

Jako dílo, ve smyslu autorského zákona je z hlediska mé práce významné zmínit, především dílo kartografické, jež musí, stejně jako další díla, kumulativně splňovat základní pojmové znaky podle tohoto zákona. Jsou nimi:

- a. dílo musí být výsledkem tvůrčí činnosti autora, spočívající v literární nebo jiné umělecké tvůrčí činnosti či vědecké tvůrčí činnosti. Autorem se má na mysli fyzická osoba,²⁷ výsledkem jejíž tvůrčí činnosti je odraz autorovy osobnosti;
- b. musí se jednat o jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora. Základem této činnosti je činnost duševní. Autorské dílo je tedy výsledkem autorovy tvůrčí fantazie a jeho jedinečnost se chápe ve statistickém slova smyslu. Nemá se na mysli stoprocentní individualita díla, ale jde o jedinečnost, která se blíží jedinečnosti absolutní. Tento pojmový znak, je na rozdíl od předchozí zákonné úpravy, v současném autorském zákoně stanoven

²⁷ srov. § 5 odst. 1 AutZ.

výslovně. Na základě daného pojetí nemohou existovat dvě naprosto totožná nebo zaměnitelná díla. Tedy musí se jednat o výsledek, k němuž nemohou dospět nezávisle na sobě dvě osoby;²⁸

- c. dílo musí být vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě (včetně podoby elektronické) a musí být alespoň pro určitou skupinu lidí srozumitelné. Vyjádření v elektronické podobě představuje speciální úpravu pro počítačové programy. Dílo nemusí mít trvalý hmotný substrát. V případě, že je autorským zákonem stanoveno, že dílo musí být vyjádřeno, postačí, tak jako je tomu například u skladby, aby bylo zahráno. Skladba nemusí být nahrána nebo zaznamenána nějakým jiným způsobem. Autorské dílo je na jedné straně duševním výtvořem nehmotné podoby v režimu autorského zákona a na straně druhé, jeho vyjádření v hmotné podobě je chráněno právem občanským nebo obchodním. Při kolizi těchto režimů, resp. ve sporných situacích, které z této kolize vycházejí, má přednost režim autorskoprávní.²⁹

Pod vlivem evropského komunitárního práva a práva mezinárodního, slevuje nynější zákonná úprava z požadavku jedinečnosti díla u zákonem taxativně vymezených druhů děl.

Vzhledem k tématu mé práce, se za dílo považuje počítačový program a databáze jež jsou obsaženy v ustanovení § 2 odst. 2 AutZ. Prostřednictvím fikce jsou tato díla považována za díla autorská, i když nesplňují všechny pojmové znaky autorského díla vyjádřené v generální klauzuli. U quasiděl jde o takové výsledky tvůrčí činnosti autora, které nejsou jedinečné a k jejich autorskoprávní ochraně postačuje jejich původnost. Původností se má na mysli, že díla jsou autorovým vlastním duševním výtvořem.

Na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu není pro pojem díla, ve smyslu díla autorského, rozhodující jeho rozsah, účel ani kvalita díla. *„Pojem kvality díla však do určité míry souvisí s podmínkou tvůrčí činnosti. Jinými slovy obsah nebo účel není*

²⁸ Čermáková-Vlčková, A., Smejkal V. Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha : Linde, 2009, str. 69.

²⁹ Kríž, J. Základní charakteristika autorskoprávní ochrany v České republice. Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových. Sbor. Praha, 1995, str. 21.

*rozhodující, pokud má výtvar byt' minimální tvůrčí charakter. O díle v tomto smyslu není možno mluvit, jestliže tento tvůrčí prvek chybí. Proto je-li obviněný stíhán pro trestný čin porušování autorského práva podle § 152 odst. 1 TrZ, jehož se měl dopustit tím, že neoprávněně zasáhl do zákonem chráněných práv autorů filmů s pornografickou tematikou zachycených na videokazetě, musí se orgány činné v trestním řízení zabývat i otázkou, zda tyto filmy obsahují alespoň minimální tvůrčí charakter, který je rozhodující pro možnost jejich posouzení jako autorského díla, které je předmětem autorského práva.*³⁰

2.2.1 Dílo kartografické

Autorský zákon uvádí, v příkladném výčtu autorských děl v ustanovení § 2 odst. 1, na posledním místě dílo kartografické. Kartografické dílo je dílem vytvořeným vyjadřovací formou kartografické nauky.³¹ V širším slova smyslu jde o vědecké dílo grafické, nikoli o umělecké dílo grafické. V podobě mapy je kartografické dílo vyjádřeno výrazovými prostředky kartografie jako výsledek geodetického, topografického, popřípadě jiného zkoumání. Díla kartografická jsou legálně definovaná zákonem veřejnoprávní povahy nikoli autorským zákonem. Jsou tedy definována jako „výsledek kartografického znázornění zemského povrchu, kosmu, kosmických těles nebo jejich částí, objektů, jevů a jejich prostorových vztahů v grafické nebo digitální formě spolu s textovými a jinými doplňky.“³² Kartografickými díly jsou kupříkladu zeměpisné mapy, plastické mapy, glóby, apod. Pojem kartografické dílo je používán i předpisy práva veřejného, konkrétně v zák. č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví, kde nejsou dle autorského zákona splněny legální pojmové znaky díla. Při vymezení pojmu kartografického díla ve smyslu autorského práva, tedy nelze vycházet z pojmu kartografického díla ve smyslu zákona o zeměměřictví. Ze zeměměřického zákona vyplývá, že kartografické dílo je výsledkem jakéhokoli znázornění. Připouští se tedy i znázornění netvůrčím způsobem, na rozdíl od znázornění ve smyslu autorskoprávním. Pojmem se má na mysli výlučně hmotný substrát, zatímco u autorského díla jde o

³⁰ Usnesení ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. 5 Tdo 631/2003. Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu/C. H. Beck, svazek 26/2004, RNs T 612.

³¹ Knap, K. Smluvní vztahy v právu autorském. Praha : Orbis, 1967, str. 36.

³² §2 odst. f) zákona č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením.

nehmotný statek. Lze konstatovat, že kartografické dílo, ve smyslu veřejnoprávních předpisů, je hmotným vyjádřením kartografického díla jako nehmotného statku ve smyslu autorskoprávním, z čeho vyplývá, že nejde o dva totožné pojmy.

Předmětem ochrany nejsou samy o sobě dané výsledky zkoumání, ale jejich zpracování v podobě mapy či plánu. Předmětem autorskoprávní ochrany je konkrétní ztvárnění a vyjádření kartografických a geodetických údajů a nikoliv souhrn těchto údajů, ke kterým jsou subjekty schopny se dopracovat nezávisle na sobě. Je zde poskytnutý určitý prostor pro individuální vyjádření takto zpracovaného obrazu krajinné či urbanistické reality.³³ Aby se kartografické dílo stalo předmětem autorskoprávní ochrany, musí splňovat jak obecné pojmové znaky autorského díla, již výše v této práci uvedené, tak zvláštní pojmové znaky díla kartografického. O kartografické dílo půjde v případě, je-li duševním výtvorem tvůrčí fantazie autora. Je statisticky jedinečné a je objektivně způsobilé být vnímáno jako kartografické dílo. Za kartografické dílo nelze považovat každou mapu. Některé mapy totiž nesplňují legální pojmové znaky díla podle autorského zákona. Takovým příkladem může být katastrální mapa. Katastrální mapa vzniká na základě věcné předurčenosti skutečností, kde se tedy nemůže projevit individualita tvůrčí činnosti autora. Autor by se jinak mohl dostat do rozporu s předpisy stanovující závazná hlediska pro její obsah. Takováto mapa není kartografickým ani jiným autorským dílem v důsledku determinace objektivních faktorů a ne z důvodu vynětí z ochrany ve veřejném zájmu podle § 3 písm. a) AutZ. Kartografická díla jsou vytvářena a zpřístupňována veřejnosti ve formě grafické nebo v důsledku rozvoje informatiky ve formě digitální, kde je zachován identický obsah. Pokud například dojde k digitalizaci, překreslení nebo přechodu mapy z jednoho měřítka do měřítka jiného, nejde z autorskoprávní stránky o tvůrčí činnost, a tedy nemůže jít ani o nové autorské dílo. Jde pouze o další formu vyjádření již existujícího díla. Počítač je v tomto případě pouze technický prostředek, kterým se realizují výše uvedené činnosti.

Za kartografické dílo nelze považovat výsledek činnosti, který má nedostatek projevu vědeckého či literárního nebo je-li výsledkem dílo výtvarněumělecké. Výsledky činnosti se od sebe odlišují a v případě, že jsou autorskými díly, mají rozdílný autorskoprávní režim při výkonu majetkových autorských práv k dílu. Jak jsem již výše

³³ viz. Kříž, J. Ochrana autorských práv v informační společnosti. Praha : Linde, 1999, str. 43.

zmínila, jde o dílo vyjádřené výrazovými prostředky kartografie, a tedy nejde o umělecké dílo grafické, působící v oblasti estetiky. Je řazeno do skupiny děl vědeckých a nikoliv děl výtvarného umění. V určitém případě může dílo jako mapa představovat výtvarněumělecké dílo. Podle názoru profesora Kříže, ne vždy musí být kartografické dílo vědeckým kartografickým dílem, jak je tomu hlavně u historických map, map propagačně turistického charakteru a plánů měst. Součástí těchto kartografických děl je i výrazná stránka výtvarného řešení daného celku.³⁴

Takovéto zařazení mapy mimo kartografická díla má důsledky pro výkon majetkových autorských práv. Podle § 59 odst. 2 AutZ se kolektivní díla považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku. Ale taktéž i kartografické díla, která nejsou kolektivními díly, se dle § 58 odst. 7 AutZ, považují za díla zaměstnanecká, byla-li vytvořena autorem na objednávku. Z těchto ustanovení vyplývá, že zaměstnavatel (objednatel) vykonává majetková autorská práva na základě zákonného zmocnění. Danou problematikou se budu zabírat níže, v kapitole čtvrté o zákonném výkonu autorských práv osobou odlišnou od autora.

Kolektivní dílo je často výsledkem kolektivní tvorby, ale není vyloučeno aby autorem byl i jednotlivec. Přestože dílo kartografické bývá řazeno mezi díla souborná, v úvahu přichází i spoluautorství (§ 8 AutZ), spojení děl.³⁵

2.2.2 Počítačový program

V důsledku rychlého rozvoje informačních technologií nabývá na významu právní úprava počítačových programů a databází. Průlom v ochraně počítačových programů na základě jejich takzvané původnosti nastal až přijetím současného autorského zákona. Do té doby bylo kritériem ochrany počítačových programů jejich tvůrčí individualita, což pro ně bylo velmi obtížně splnitelné.

Jak autorský zákon, tak i jiný právní předpis neobsahuje legální definici počítačového programu.³⁶ Podle § 2 odst. 2 AutZ se za dílo rovněž považuje počítačový

³⁴ viz. Kříž, J. Ochrana autorských práv v informační společnosti. Praha : Linde, 1999, str. 43.

³⁵ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. Aktualizované vydání. Podle stavu k 1.9.2005. Praha : Linde, 2005, str. 49.

³⁶ Na Slovensku je definice počítačového programu obsažena v zákone č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom. § 5 odst. 8: Počítačový program je súbor príkazov a

program za podmínky splnění jediného zákonného požadavku, a tím je jeho vytvoření duševní činnosti autora. V případě, že počítačový program, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů splňuje pojmové znaky díla, je počítačový program, chráněn jako dílo literární.³⁷ Počítačový program je chráněn jako dílo literární ve smyslu Směrnice Rady 91/250/EHS ze 14. 5. 1991 o právní ochraně počítačových programů, tak i Bernské úmluvy.

Na vytváření složitých počítačových programů v jeho jednotlivých fázích se podílí tým analytiků a programátorů. Počítačový program je většinou výsledkem činnosti více osob. Může být tedy dílem spoluautorů či jako dílo kolektivní nebo se na vývoji software mohou podílet společně zaměstnanci i třetí osoby.³⁸ Podrobněji se danou problematikou zabírám ve čtvrté kapitole.

2.2.3 Dílo souborné

Jedním z právních institutů související s činností více osob ve vztahu k autorskému dílu je institut díla souborného. Autorský zákon vymezuje v ustanovení § 2 odst. 5 AutZ, že souborným dílem je soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu, splňuje podmínky autorskoprávní ochrany, podle ustanovení § 2 odst. 1 AutZ, což znamená, že musí být výsledkem tvůrčí činnosti autora. Jak nezávislá díla, tak ani prvky, nemusí být samy o sobě autorskými díly. Ustanovení § 2 odst. 5 AutZ obsahuje demonstrativní výčet souborných děl. Konkrétně jde o časopis, encyklopedii, antologii, pásmo, výstavu. Z důvodu demonstrativního výčtu sem patří jakýkoli jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků (jiná databáze), které splňují pojmové znaky díla souborného, a to za předpokladu, že nepůjde o pouhé spojení děl. Ustanovení § 2 odst. 2 AutZ pak stanovuje fikci, že za dílo souborné se považuje i „*databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či*

inštrukcií použitých priamo alebo nepriamo v počítači. Príkazy a inštrukcie môžu byť napísané alebo vyjadrené v zdrojovom kóde alebo v strojovom kóde. Neoddeliteľnou súčasťou počítačového programu je aj podkladový materiál potrebný na jeho prípravu; ak spĺňa pojmové znaky diela (§ 7 ods. 1), je chránený ako literárne dielo.

³⁷ viz. § 2 odst. 1, § 2 odst. 2 a § 65 AutZ.

³⁸ viz. Jansa, L., Otevřel, P. Právní aspekty tvorby software. Právní rozhledy, 2006, č. 13, str. 465.

jiným způsobem.“ Autorskoprávní ochrana se vztahuje k uspořádání, struktuře neboli stavbě databáze. Podmínky tvůrčího způsobu výběru a uspořádání obsahu databáze jsou určeny alternativně. Aby se databáze stala dílem souborným, postačí splnění alespoň jedné podmínky. I když databáze není jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, podléhá autorskoprávní ochraně v souladu s článkem 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 96/9/ES o právní ochraně databází.

Lze shrnout, že pokud databáze bude výsledkem jedinečné tvůrčí činnosti autora, půjde o pravé dílo souborné, bude-li databáze původní vlastní duševní výtvar autor, pak bude za dílo souborné považována.

V předchozí zákonné úpravě užívaný pojem „*dílo souborné*“, byl v důsledku harmonizace s evropským právem nahrazen synonymem databáze, a to s tou výjimkou, že doposud užívaný výraz vyžadoval, aby do souborného díla byla zařazena díla autorská. Z uvedeného vyplývá, že dle současného autorského zákona může být souborným dílem i taková databáze, která obsahuje prvky, jež nesplňují pojmové znaky díla, a to za podmínky, že uspořadatelská činnost bude osobitě tvůrčí činností a bude se jednat o vlastní duševní výtvar uspořadatele. Kupříkladu se jedná o informace, denní správy apod. Rozlišujeme souborná díla podle právní povahy uspořádaných prvků:

- a. souborná díla složená výhradně z *prvků splňující legální pojmové znaky díla*,
- b. souborná díla složená jak z *prvků splňující legální pojmové znaky díla*, tak z *prvků jiných*,
- c. souborná díla složená výlučně z *prvků nesplňujících legální pojmové znaky díla*.³⁹

Autorem díla souborného jako celku, je osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala. Tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených.⁴⁰ Pokud jsou obsahem databáze díla, je k jejich zařazení do databáze nutný souhlas jejich autora. U databáze, která je souborem děl, se odlišuje autorské právo uspořadatele a autorské právo jednotlivých autorů děl zařazených do databáze (souboru), pokud některé dílčí části jsou autorskými díly. Autorská práva těchto osob nejsou vytvořením souborného díla nijak dotčena. Autoři jednotlivých děl mají právo s těmito díly

³⁹ viz. Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 58.

⁴⁰ § 5 odst 2 AutZ.

samostatně nakládat. Tato práva existují vedle sebe. Neoprávněným nakládáním s dílem souborným mohou být dotčena, jak práva uspořadatele databáze, tak zároveň i práva jednotlivých autorů děl zařazených do databáze.⁴¹ Práva autora souborného díla jsou omezena právy autorů děl zařazených do souboru s ohledem na ustanovení §12 odst. 1 AutZ. Užití díla autorů, zařazených do souboru, lze pouze se svolením autorů děl takto zařazených. Pokud nepůjde o jednotlivá díla chráněná autorským zákonem a jde o dílo souborné, které je výsledkem tvůrčí činnosti uspořadatele, bude autorem tento uspořadatel.⁴²

Pro díla souborná jsou tedy charakteristické dva druhy děl a to:

- díla zařazená do souborného díla
- dílo souborné, které je jedinečným, případně původním výsledkem tvůrčí činnosti autora.

Dílo souborné je samostatným předmětem práva autorského a je tedy autorskoprávně chráněno, zatímco doba trvání majetkových práv k dílům do souboru zařazených již uplynula.

V souvislosti s právní úpravou souborného díla bych chtěla podotknout, že je zapotřebí, od tohoto díla odlišovat, jak dílo spoluautorské, tak díla užitá ve spojení, která autorský zákon výslovně nevymezuje, nicméně je zmiňuje v ustanovení § 12 odst. 1, § 51, §58 odst. 4 AutZ.

2.2.4 Databáze

Pojem databáze je definován v ustanovení § 88 AutZ jako „*soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky bez ohledu na formu jejich vyjádření.*“ Definice pojmu databáze platí pro celý obsah autorského zákona a je základem pro ochranu nehmotných statků tohoto typu. Databází je například i osobní telefonní seznam, neboť je souborem údajů jakožto jmen a telefonních čísel abecedně

⁴¹ viz. <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2000/prednasky/pravniupravao.htm>. K datu 3.5.2010.

⁴² viz. Smejkal, V. Z pohledu informačních technologií. Právní rádce, 2000, č. 10, str. 24.

(systematicky) uspořádaných a přístupných pouhým listováním (mechanickými prostředky).⁴³

Právní úprava databází v autorském zákoně je výsledkem harmonizace českého autorského zákona⁴⁴ se Směrnicí Rady a Parlamentu Evropských společenství č. 96/9/ES o právní ochraně databází, která zakotvuje podmínky autorskoprávní ochrany databází, tedy tvůrčích databází. Zavádí nové právo pořizovatele databáze a chrání její investiční prostředky nutné pro vytvoření některých databází. Směrnice o právní ochraně databází zakotvuje původní komunitární koncept („sui generis right“, „Schutzrecht sui generis“, „droit sui generis“), jehož cílem je „podporovat a chránit investice do systémů ukládání a zpracování údajů, které přispívají k rozvoji trhu informačních produktů a služeb v kontextu ovlivněném exponenciálním nárůstem objemu údajů produkovaných a zpracovávaných každý rok ve všech odvětvích.“⁴⁵

Prostřednictvím této směrnice se v ustanovení §§ 88 - 94 AutZ zavádí zvláštní majtkové právo (sui generis), svědčící pořizovateli databáze. Současný autorský zákon, tedy vedle autorskoprávní ochrany databází, jakožto díla souborného, obsahuje zvláštní právo pořizovatele databáze, pokud pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze představuje kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad, bez ohledu na to, zda databáze nebo její obsah jsou předmětem autorskoprávní nebo jiné ochrany.⁴⁶ Institut zvláštního práva pořizovatele databáze tedy slouží k ochraně investice pořizovatele. Může se jednat nejenom o investici v podobě finančních prostředků, ale i o investici ve formě duševní činnosti, určitého vynaloženého úsilí, energie, času na obstarání databáze.

Vzhledem k uvedeným databázím je zapotřebí od pořizovatele odlišovat již výše uvedeného autora databáze, osobu tvůrčím způsobem vybírající nebo uspořádávající souborné dílo. Pořizovatel databáze je prvním nabyvatelem práva sui generis. V konkrétním případě může být osoba, která databázi vytvořila i její autorem. Podle ustanovení § 89 AutZ, pořizovatelem může být nejenom osoba fyzická, jak je tomu u

⁴³ viz. <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2000/prednasky/pravniupravao.htm>. K datu 3.5.2010.

⁴⁴ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

⁴⁵ viz odst. 9, 10 a 12 odůvodnění směrnice, viz rozsudek ESD ve věci The British Horseracing Board Ltd and Others v. William Hill Organization Ltd, C 303/02, ze dne 9.11.2004, odst. 30.

⁴⁶ viz. § 88a odst. 1 AutZ.

autora díla souborného, ale i osoba právnická, neboť u zvláštního práva pořizovatele databáze jde o ochranu investice a nikoli o ochranu tvůrčí činnosti. Autorský zákon stanovuje situace, na základě kterých, se osoba může stát neodvozeným nabyvatelem zvláštního práva pořizovatele databáze a to:

- a. osoba si pořídí databázi sama na svou odpovědnost nebo
- b. ji pořídí pro ni jiná osoba z jejího podnětu. Pořizovatel se tedy nemusí do tvorby databáze zapojit přímo, ale musí její tvorbu alespoň iniciovat a do daného pořízení investovat.

Z výše stanoveného vyplývá, že pořizovatelem může být:

- a. fyzická osoba - autor, který pořídil databázi tvůrčím způsobem na vlastní odpovědnost. Databáze může být pořízena i více autory, v daném případě by se jednalo o spoluautorské dílo,
- b. fyzická nebo právnická osoba, která pořídila databázi prostřednictvím svých zaměstnanců,
- c. fyzická nebo právnická osoba, která pořídila databázi na objednávku, tedy prostřednictvím smlouvy o dílo.

K databázi, chráněné autorským zákonem, může právnická osoba, zaměstnavatel nebo objednatel nabýt jenom oprávnění k výkonu majetkových autorských práv nebo licenci.

Autorským zákonem je databázi ochrana poskytována bez ohledu na formu jejího vyjádření. Předmětem ochrany potom bude jak databáze „na papíře“, tak databáze analogová nebo v elektronické podobě, bez ohledu na to, zdali je databázi online nebo offline.⁴⁷

Autorský zákon stanovuje, které databáze jsou předmětem autorskoprávní ochrany (souborná díla), které databáze jsou předmětem zvláštního práva pořizovatele databáze a jaké databáze nepodléhají ochraně podle autorského zákona vůbec. Připouští se i souběh autorskoprávní ochrany s ochranou zvláštního práva pořizovatele databáze. Lze tedy rozlišovat druhy databází a to:

1. *souborné dílo* jako jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora daný způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu,

⁴⁷ <http://www.pravoit.cz/article/pravni-uprava-databazi-i>. K datu 3.5.2010.

2. *původní databáze* jako vlastní duševní výtvar autorů daný způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu. Je *považovaná za dílo souborné*;
3. *netvůrčí databáze*, která není předmětem autorského práva.

Kromě toho tyto kategorie databází mohou být předmětem zvláštního práva pořizovatele databáze a to nezávisle na existenci autorskoprávní ochrany.

V závěru lze shrnout, že databáze v obecném smyslu je vnitřně organizovaný soubor informací, údajů a dat. Jde tedy o soubor poznatků o jakýchkoli skutečnostech. Podmínkou základní funkce databáze je její vnitřní organizace, tedy schopnost snadného vyhledávání jednotlivých prvků v ní obsažených.⁴⁸ Chráněnými databázemi jsou ku příkladu osobní údaje fyzických osob, obchodní tajemství, obchodní know-how, státem utajované skutečnosti, autorská díla. Z daného vyplývá, že ne každá databáze je chráněna autorským zákonem. Autorský zákon chrání jak způsob výběru a uspořádání obsahu databáze (§ 2 odst. 2 a 5 AutZ), tak i obsah databáze jako takový, který není autorským dílem (§§ 88 - 94 AutZ). Jak již bylo výše napsáno, na to, aby databáze byly vhodné autorskoprávní ochrany je zapotřebí, aby se jednalo o elektronicky či jiným způsobem zpřístupněný soubor údajů, informací, děl či jiných prvků, které jsou určitým způsobem uspořádány a taktéž, aby byly výsledkem snažení autora či pořizovatele.

⁴⁸ viz. Lečinský, J. Právní ochrana databází. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, str. 3.

3 Vznik a obsah práva autorského

Okamžik vzniku autorského práva k dílu je upraven v ustanovení § 9 odst. 1 AutZ. Toto ustanovení upravuje vznik subjektivního autorského práva k dílu originárnímu subjektu a současně vznik autorského díla. Autorské právo k dílu originárnímu subjektu vzniká okamžikem vzniku díla a tímto okamžikem dochází i k autorskoprávní ochraně. Ke vzniku autorského práva k dílu je třeba, aby dílo bylo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, lidskými smysly včetně podoby elektronické, či prostřednictvím jiné objektivně vnímatelné podoby. Ustanovení § 9 odst. 1 AutZ je třeba vykládat ve spojení s § 2 odst. 1 AutZ. Může být vnímán i omezeným okruhem osob. Český autorský zákon vychází z principu bezformálnosti vzniku díla a autorského práva k němu. V souladu s čl. 5 Bernské úmluvy není třeba splnění jakýchkoli formálních podmínek (např. registrace díla, zaplacení poplatků apod.). Vznik autorského práva, jakož i trvání tohoto práva není podmíněno ani zveřejněním díla, ať již v hmotné či nehmotné podobě, ani podmínkou vyjádření díla v hmotné podobě, dočasně či trvale.

Postačuje zhmotnění díla jen pomíjivé (efemérní). Proto se také někdy hovoří o dílech efemérních. (Kupř. u přednesu přednášky nebo kázání, či u hudebních nebo tanečních improvizací, kdy současně se vznikem těchto děl dochází i k jejich přednesu, aniž by ovšem musela být tato díla hmotně zachycena na zvukový či zvukově obrazový nosič.)⁴⁹ Autorské právo v subjektivním smyslu se vztahuje nejen na dílo dokončené, ale též na jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, za podmínek uvedených v citovaném ustanovení § 2 odst. 3 AutZ.

Autorský zákon rozlišuje právo autorské k dílu (jakožto nehmotnému statku) a právo vlastnické k věci (hmotnému substrátu díla), prostřednictvím kterého je dílo vyjádřeno, a který jako věc movitá, je ve smyslu § 119 ObčZ předmětem práva vlastnického, popřípadě jiných věcných práv. Autorské dílo jako nehmotný statek je předmětem práva autorského. Vzhledem k časté faktické spjatosti díla jako nehmotného statku a hmotného substrátu, vzniká vzájemný vztah mezi právem autorským a právem vlastnickým (popř. jiným právem věcným). Originárně bude subjektem obou práv

⁴⁹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 127.

nezřídka jeden subjekt – autor, výjimečná ale nebude situace, kdy i v okamžiku vytvoření díla budou subjekty dva (dílo zaměstnanecké apod.).⁵⁰ Ustanovení §9 odst. 2 výslovně řeší otázku, že zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nezaniká právo autorské k dílu.

Vlastník hmotného substrátu díla nenabývá automaticky oprávnění k výkonu práva dílo užít, ledaže by bylo dohodnuto jinak, či by tak vyplývalo ze zákona.

Platný autorský zákon se zásadně liší od předchozí zákonné úpravy, vrací se ke koncepci zákona č. 115/1953 Sb., o právu autorském, v zásadě k dualistickému pojetí autorského práva. Dualistická koncepce byla do českého právního řádu zavedena novým autorským zákonem v prosinci roku 2000. Autorská práva jsou rozdělena do dvou skupin: práv osobnostních a práv majetkových. Práva osobnostní (morální), která autorský zákon vymezuje v taxativním výčtu ustanovení §11, jsou spojena pouze s osobou autora a smrtí autora zanikají. Demonstrativní výčet majetkových práv v §12 autorského zákona byl vložen novelou provedenou zákonem č. 216/2006 Sb., kterým se mění autorský zákon č. 121/2000 Sb. a některé další zákony. Práva majetková jsou způsobilá být předmětem dědictví.

Předchozí úprava autorského zákona č. 135/1965 Sb. byla postavena na principu monizmu, kdy osobnostně-majetková autorská práva tvořila nedílný celek. Nová úprava není, ani ryze monistická ani ryze dualistická.⁵¹ Autorský zákon vychází z kontinentálního pojetí práva. Je možné hovořit o quasidualistické konstrukci subjektivního autorského práva.

Právo autorské zahrnuje výlučná práva osobnostní (§ 11 AutZ) a výlučná práva majetková (§ 12 a násl. AutZ). Jedná se o právo absolutní povahy, které působí erga omnes. Autor, jako původní subjekt těchto práv, je oprávněný s dílem nakládat či jiným způsobem ovlivňovat jeho osud v rozsahu stanoveném autorským zákonem a jako takový může všechny osoby vyloučit z užití díla. Má právo domáhat se autorskoprávní ochrany vůči kterékoliv třetí osobě.

⁵⁰ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křestřanová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. Aktualizované vydání. Podle stavu k 1.9.2005. Praha : Linde, 2005, str. 76.

⁵¹ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křestřanová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. Aktualizované vydání. Podle stavu k 1.9.2005. Praha : Linde, 2005, str. 79.

3.1 Osobnostní práva

Jde o skupinu subjektivních práv autora nemajetkové povahy, která jsou spojena s osobou autora.

Osobnostní práva autorská je nutné odlišovat od všeobecných osobnostních práv podle § 11 a násl. ObčZ. Obojí práva jsou samostatná a na sobě nezávislá. Právo na ochranu osobnosti může být uplatňováno vedle nebo i společně s osobnostními právy autora.⁵²

Osobnostních práv se autor nemůže vzdát, jsou nepřevoditelná, nepřechází na dědice a smrtí autora zanikají. Tento zánik práv není absolutní. Ustanovení § 11 odst. 5 AutZ stanoví, že po smrti autora si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu, dílo nesmí být užito způsobem snižujícím jeho hodnotu, a je-li to obvyklé, musí být uveden autor díla při každém jeho užití, nejde-li o dílo anonymní (tzv. postmortální ochrana díla). Této ochrany jsou oprávněné domáhat se osoby blízké, uvedené v § 116 ObčZ a může se jich vždy domáhat i právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce. Osobami blízkými jsou příbuzní v řadě přímé sourozenec a manžel, partner a jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném, pokud by újma, kterou by utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Tato práva jsou časově neomezena a nemá na ně vliv uplynutí doby trvání majetkových autorských práv. Obsah jednotlivých osobnostních práva je ustanoven v §§ 11 odst. 1 až 3 AutZ, dále v § 54 AutZ (odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora) a v § 56 odst. 3 AutZ (právo na autorskou korekturu).

Do osobnostních práv náleží v první řadě právo autora rozhodnout o zveřejnění svého díla. Zveřejněním se má na mysli první oprávněné zpřístupnění díla veřejnosti.

Součástí osobnostních práv je dále právo autora osobovat si autorství, právo určit, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho díla. Jeli uvedení autorství při takovém užití obvyklé, naukou je označováno jako právo na autorské označení. Podstatou daného oprávnění je právo autora na uvedení pravého jména, pseudonymu nebo na anonymní zveřejnění. Na základě ustanovení § 7

⁵² Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 18.

AutZ, není dovoleno bez souhlasu autora prozradit totožnost autora, jehož dílo bylo podle projevu jeho vůle zveřejněno bez udání jména (dílo anonymní), případně pod krycím jménem nebo pod uměleckou značkou (dílo pseudonymní). „*Dokud se autor díla anonymního nebo díla pseudonymního veřejně neprohlásí, zastupuje autora při výkonu a ochraně práv autorských k dílu vlastním jménem a na jeho účet osoba, která dílo zveřejnila, není-li prokázán opak; veřejného prohlášení autora není třeba, je-li jeho pravé jméno obecně známo.*“⁵³ Ač se někdy v praxi objevují názory, že uvedené právo na autorské označení v sobě zahrnuje též právo autora rozhodnout o konkrétním způsobu uvedení jeho jména, včetně přesného místa a písma, nejde v tomto případě o doktrínu a zákonodárce takový obsah výlučného práva na autorské označení nezamýšlel, jde o otázku dohody stran, tedy smluvní záležitost.⁵⁴

Autor má právo i na nedotknutelnost svého díla. To znamená, že má právo udělit svolení k jakékoliv změně nebo jinému zásahu do svého díla. Uživatel díla nesmí dílo užívat způsobem snižujícím jeho hodnotu, a to ani jde-li o oprávněné užívání. Nad užíváním díla způsobem nesnižujícím jeho hodnotu má autor právo na autorský dohled. Právo na nedotknutelnost díla spočívá ve výlučném právu autora provádět na díle jakékoli změny nebo úpravy, které zasahují do uměleckého pojetí díla.⁵⁵

3.2 Majetková práva

Majetková práva tvoří právo dílo užít, které je z hospodářského hlediska významným majetkovým autorským právem (§12 AutZ) a jiná majetková práva. Jedná se o právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého (tzv. resale, §24 AutZ). Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu (tzv. personal reproduction, § 25 AutZ). Majetková práva představují základ ekonomického zhodnocení tvůrčí činnosti autora.

⁵³ § 7 odst. 2 AutZ.

⁵⁴ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. Aktualizované vydání. Podle stavu k 1.9.2005. Praha : Linde, 2005, str. 82.

⁵⁵ Rozh. MS v Praze, sp. zn. 13 Co 216/90.

3.2.1 Právo dílo užit

Základní vymezení majetkových práv autora je obsaženo v ustanovení § 12 odst. 1 AutZ. Jedině autor může své dílo užit a udělit třetím osobám smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Právo dílo užit výslovně zahrnuje právo dílo užit v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky.

Prostřednictvím novely provedené zákonem č. 216/2006 Sb. došlo k zákonnému zakotvení doktrinálního výkladu. Do práva dílo užit náleží podle doktrinálního výkladu právo dílo užit v podobě původní, jakož i zvláštní kategorie právo na přetvoření díla (zpracování v širším slova smyslu včetně překladu, spojení s díly jinými či zařazení do souboru) a jeho užití v přetvořené podobě.⁵⁶ Autor uděluje oprávnění k užití díla prostřednictvím licenční smlouvy a vykonává tak svá majetková práva. Toto právo přechází na dědice. Výjimky z výlučného práva autora udělovat oprávnění k výkonu práva dílo užit jsou stanovena autorským zákonem, tzv. licence a volné užití.

Pokud dojde k tomu, že autor nově vytvořeného díla užije dílo původní v rámci takového nového díla, je autor nově vytvořeného díla omezen, ve svém právu dílo žít a udělit jiné osobě oprávnění k výkonu tohoto práva, právy autora původního díla. Např. zpracováním díla výtvarného vznikne dílo nové. K užití nově vzniklého díla a k poskytnutí práva toto dílo užit jiné osobě, je tak vždy zapotřebí souhlasu autora původního díla i autora nově vzniklého díla.⁵⁷

V případě, že autor poskytne oprávnění podle ustanovení § 12 odst. 1 AutZ, právo autorovi nezaniká, pouze mu vzniká povinnost strpět omezení výkonu svého práva dílo užit v rozsahu stanoveném smlouvou. Tato úprava souvisí i s ustanovením § 51 AutZ, ze kterého vyplývá omezení nabyvatele licence upravit, měnit dílo, jeho název nebo označení autora, za předpokladu, že nebylo sjednáno něco jiného. Jde o právo k jinému nakládání s dílem, které je obsahem osobnostních práv autora (§11 odst. 3 AutZ). Toto právo je třeba odlišovat od práva dílo užit, které má silný osobnostní základ, avšak svým charakterem jde o právo majetkové.

⁵⁶ Knap, K. Autorské právo. Praha: Orbis, 1960, str. 4; viz. Důvodová zpráva k zákonu č. 216/2006 Sb.

⁵⁷ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3 vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 21.

Pojem užití díla není v dnešní době autorským zákonem vymezen. Do účinnosti novely autorského zákona z roku 2006, byl pojem užití definován taxativním výčtem jednotlivých způsobů užití díla v § 12 odst. 4 a v §§ 13 až 23 AutZ. Na základě novely § 12 odst. 5 AutZ, došlo v podstatě k neomezenému rozšíření způsobů užití díla, který na jedné straně dává prostor pro užití díla novými, dosud neznámými nehmotnými prostředky, při dnešním rychlém vývoji techniky, ale na druhé straně vyvolává otázku co vlastně spadá pod pojem užití díla, jaké nakládání s dílem.

Přestože majetkové autorské právo dílo užít je legislativně koncipováno jako výlučné pozitivní právo autora nakládat s dílem (tj. ve smyslu právního panství), neexistuje ve skutečnosti na výkon tohoto práva bezpodmínečný právní nárok. Výkon práva dílo užít může být omezen z titulu soukromých práv jiných osob (např. ochrana osobnosti §11 ObčZ, ochrana dobré pověsti právnické osoby §19 odst. 2 ObčZ), tak z titulu práva veřejného, zejména práva správního či trestního. Majetkové autorské právo dílo užít je tedy významné především jako právo negativní (výlučné), tzn. právo autora vyloučit ostatní osoby z užívání jeho díla bez jeho souhlasu.⁵⁸

Způsoby užití díla jsou:

1. *neveřejné*, tj. pro vlastní osobní potřeby. Rozmnožování je jediný způsob užití, který se děje neveřejně;
2. *zpřístupňování veřejnosti*, je podmíněno veřejností, umožnění vnímání díla třetím osobám;
 - *v podobě hmotné*, tj. originál, rozmnoženiny díla, nebo jeho části prostředky tiskovými nebo jinými (např. v elektronické podobě) na nichž je rozmnožené dílo zachyceno. Např. knižní vydání díla, originál, rozmnoženina zvukového záznamu, napodobenina díla;
 - *v podobě pomíjivě (efemérní užití)*, nemůže dojít k hmotnému (trvalému, nebo dočasnému) zachycení díla. Například přednes básně.

Autorský zákon v §12 odst. 4 uvádí demonstrativní výčet způsobů užití díla, které jsou popsány v § 13 až 23. Tedy právem dílo užít je:

a. *právo na rozmnožování díla (§13),*

⁵⁸ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 166.

- b. právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14),*
- c. právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 15),*
- d. právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16),*
- e. právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 17),*
- f. právo na sdělování díla veřejnosti (§ 18), zejména*
 - 1. právo na provozování díla živě, nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla (§ 19 a 20),
 - 2. právo a vysílání díla rozhlasem či televizí (§ 21),
 - 3. právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 22),
 - 4. právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 23).

Dílo lze užít i jiným způsobem než způsoby uvedenými v ustanovení § 12 odst. 4 AutZ.

Jedná se užití díla v odvozené podobě:

- a. netvůrčím způsobem*
- b. zpracované, včetně překladu*
- c. v souboru, včetně zařazení do díla*
- d. ve spojení s jiným dílem audiovizuálním*

Obsah práva dílo užít je:

- a. výlučné právo užít dílo samotným autorem*
- b. výlučné právo udělit svolení k užití díla*
- c. mimosmluvní instituty užití díla*
 - volná užití
 - zákonná licence
 - výkonem soudu, u děl spoluautorů

4 Zákonný výkon autorských práv osobou odlišnou od autora

Současná platná právní úprava zakotvuje zvláštní ustanovení o dílech zaměstnaneckých, v některých případech dílech vytvořených na objednávku, či dílech kolektivních. Pouze v těchto případech může osoba odlišná od autora nabýt ze zákona oprávnění k výkonu veškerých majetkových práv, včetně práva dílo užít. Tato osoba se považuje za vykonavatele majetkových práv, jíž je třeba odlišovat od osoby, která získává prostřednictvím smlouvy licenční nebo podlicenční oprávnění pouze k výkonu práva dílo užít. Nemá oprávnění k výkonu všech majetkových práv.

Zákonný výkon autorských práv osobou odlišnou od autora byl obsažen již v předchozím autorském zákonu č. 35/1965 Sb. Přiznával právo výkonu autorského práva (s ohledem na monizmus jako celku)⁵⁹ osobě odlišné od autora a to:

- vydavateli sborníku, kartografického díla a časopisu
- výrobcí filmového díla
- zaměstnavateli pouze v případě počítačového programu (novelou autorského zákona č. 86/1996, Sb.)

4.1 Ochrana investice

Účelem děl zařazených do zvláštních, dispozitivních ustanovení v § 58 a násl. AutZ, je ochrana a zhodnocení hospodářské investice třetích osob při vytvoření díla. Na tvorbu se vynakládají zejména náklady finanční, organizační, personální apod. Nemůže se však jednat o náklady tvůrčí.

Autorský zákon, tak vedle majetkových zájmů autora, chrání do určité míry i majetkové zájmy investora. Děje se tak formou takzvaných zákonných kvazilicencí, jejichž cílem je vyvážení ochrany autorské tvorby a ochrany investice do vytvoření

⁵⁹ Křestřanová, V. Některé aktuální otázky související s novou autorskoprávní úpravou. Právo a podnikání, 2002, č. 10, str. 8.

díla.⁶⁰ Kvazilicence je zapotřebí rozlišovat od zákonných licencí v tom, že nejsou stanoveny primárně ve veřejném zájmu, ve prospěch všech, ale v zájmu soukromém.

Jednou z podmínek omezení výlučných majetkových autorských práv je existence zákonem vymezeného závazku mezi autorem a investorem prostřednictvím pracovního poměru nebo zhotovením díla. Jedná se svou povahou o zákonné, byť z pravidla dispozitivní, omezení výlučných majetkových autorských práv (legální licence).⁶¹

4.2 Zaměstnanecké dílo

4.2.1 Předchozí zákonná úprava zaměstnaneckého díla

Zaměstnanecké dílo bylo obecně upraveno v autorském zákoně č. 35/1965 Sb. v ustanovení § 17, které vymezovalo rozsah užití zaměstnaneckého díla ze strany zaměstnavatele.

Předchozí úprava svěřovala výkon autorského práva k zaměstnaneckému dílu zaměstnavateli pouze u počítačových programů, na rozdíl od současného autorského zákona, který dispozitivně svěřuje výkon majetkových práv autora zaměstnavateli u všech zaměstnaneckých děl. Podle důvodové zprávy vládního návrhu novely zákona z roku 1996 mělo dispozitivní ustanovení vycházet z čl. 2 odst. 3 Směrnice Rady ES 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů, který upravuje výkon práv zaměstnavatele u počítačových programů vytvořených zaměstnancem při plnění jeho pracovních povinností nebo podle pokynů zaměstnavatele. Směrnice pojednává jen o výkonu práv majetkových (all economic rights), na rozdíl od předchozí zákonné úpravy, kde zaměstnavatel byl ze zákona oprávněn vykonávat jak majetková, tak i osobní autorská práva (rozhodoval o prvním uveřejnění, autorském označení, atd.). Podle tehdejší monistické koncepce autorského zákona bylo předmětem výkonu celé autorského právo. V tomto byl spatřován rozpor mezi zákonem a směrnicí. V současné

⁶⁰ Telec, I., Tůma, P. Přehled práva duševního vlastnictví. Česká právní ochrana 2. Brno : Doplněk, 2006, str. 42.

⁶¹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 556.

době institut zaměstnaneckého díla, který je obsažen v autorském zákoně č. 121/2000 Sb. odpovídá evropskému standardu.

Zaměstnavatel byl oprávněn, ode dne vytvoření programu jeho zaměstnancem, užit program, zprostředkovat jeho užití třetím osobám a vybírat za jeho užití odměnu. Oprávnění vzniklo ode dne vytvoření programu jeho zaměstnancem. Podle názoru JUDr. Andrei Chaibiové v článku Užití počítačových programů a jejich právní ochrana, výkon autorských práv k vytvořenému programu, nebyl pouze zaměstnavatelovým právem, ale i jeho povinností vůči autorovi. Autorská práva k programu byly nadále právy autora a ten měl vůči zaměstnavateli nárok na jejich řádný výkon.⁶² Zákon umožňoval zaměstnavateli a autorovi smluvně výkon autorského práva omezit nebo vyloučit. Taková dohoda nemusela mít písemnou formu.

Výkon autorského práva u ostatních děl, tj. jiných než počítačových programů, zůstával autorovi. Zaměstnavatel mohl bez dalšího autorova svolení užit dílo pouze k plnění úkolů náležících do předmětu jeho činnosti. Prvotní oprávnění k užití díla získával zaměstnavatel zpravidla pracovní smlouvou anebo v souvislosti se svým jmenováním či zvolením do funkce. Autorský zákon v tomto ustanovení § 17 odst. 1 vycházel z předpokladu, že smluvní vztah mezi autorem a zaměstnavatelem byl založen pracovní smlouvou. Předmětem pracovní smlouvy bylo vytváření autorských děl pro plnění úkolů, které náležely do předmětu činnosti zaměstnavatele, prostřednictvím kterých autor udělil souhlas k tomu, aby zaměstnavatel tato díla v nezbytném rozsahu použil k takovému plnění úkolů. Ustanovení bylo chápáno jako nevyvratitelná právní domněnka, že strany mezi sebou smluvně ujednaly udělení svolení k užití díla.

Zaměstnanecké dílo mohlo být užito zaměstnavatelem jen pro jeho vnitřní potřebu, která souvisela s plněním úkolů náležejících do zaměstnavatelova předmětu činnosti. To však neplatilo pro ty zaměstnavatele, do jejichž předmětu činnosti náleželo vydávat nebo jinak uveřejňovat díla. K naplňování svého předmětu činnosti (vydání či

⁶² viz. Chaibiová, A. Užití počítačových programů a jejich právní ochrana. Právo a podnikání, 2000, č.9, str. 26.

jinému uveřejnění děl) by tito potřebovali souhlas autora.⁶³ Souhlas k užití díla uděloval autor prostřednictvím smlouvy. Pokud autor takové svolení bez závažných důvodů odmítl, mohl se zaměstnavatel domáhat tohoto svolení u soudu. V případě, že autor chtěl udělit svolení k užití zaměstnaneckého díla vydáním nebo jiným uveřejněním díla kdekoli jinde než u svého zaměstnavatele, musel mít souhlas zaměstnavatele. Autor se mohl domáhat souhlasu u soudu, pokud by mu zaměstnavatel bez vážného důvodu odmítl tento souhlas udělit.

Pokud však smlouva mezi autorem a zaměstnavatelem neobsahovala jiné ustanovení, byl zaměstnavatel oprávněn požadovat, aby mu autor z přijaté odměny přiměřeně přispěl k úhradě nákladů, které k vytvoření díla vynaložil. Nešlo o náhradu vynaložených nákladů, nýbrž jen o přiměřený příspěvek na tyto náklady.⁶⁴

Z ustanovení § 106 současného autorského zákona plyne, že na díla vytvořená od 1. 12. 2000 (bez ohledu na to, kdy byla uzavřena pracovní smlouva)⁶⁵ se vztahuje platný autorský zákon. Pro díla starší se aplikuje předchozí zákonná úprava.

4.2.2 Současná zákonná úprava zaměstnaneckého díla

Koncepce autorského zákona nově upravuje v ustanovení § 58 AutZ zvláštní režim pro díla vytvořená za účelem splnění povinností zaměstnance k zaměstnavateli v rámci pracovního či jiného obdobného poměru. Výrazné posílení práv zaměstnavatelů uvedených v ustanovení § 58 AutZ představuje jistý posun směrem ke copyrightovému pojetí. Zaměstnavatel vytváří zaměstnanci pro jeho autorskou tvorbu veškeré nezbytné podmínky a přejímá ekonomickou odpovědnost za využití výsledků jeho tvůrčí činnosti.⁶⁶ Zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci potřebné zázemí, zaměstnanec má k dispozici například vybavené pracoviště, technické pomůcky, přístroje, materiál, hmotné zabezpečení. Je mu hrazena i určitá přípravná činnost nebo dokonce i činnost,

⁶³ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. Aktualizované vydání. Podle stavu k 1.9.2005. Praha : Linde, 2005, str. 172.

⁶⁴ Knap, K. Zpracování a uspořádání Kříž, J., Kordač, J., Holcová, I., Nerudová, V. Autorský zákon a předpisy související. Komentář. 6. Upravené vydání. Text je aktualizován k 30.4.1998. Praha : Linde, 1998, str. 83.

⁶⁵ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. Aktualizované vydání. Podle stavu k 1.9.2005. Praha: Linde, 2005, str. 172.

⁶⁶ Smejkal, V. Z pohledu informačních technologií. Právní rádce, 2000, č. 10, str. 25.

kteřá nakonec ke vzniku autorského díla nevedla (tvůrčí omyl).⁶⁷ Autor tedy při tvorbě díla využívá pracovní nebo finanční prostředky svého zaměstnavatele. Obdobně jako v cizích úpravách se umožňuje využívání těchto výsledků tím, že zaměstnavatel na základě zákonného ustanovení vykonává majetková práva k dílu. Zákon rozlišuje tvorbu autora v pracovním či obdobném poměru a tvorbu mimo tento poměr. Jedná se především o rozdíl v materiálních podmínkách, za kterých dochází k tvorbě samotného díla.

Stávající zákon je koncepčně založen na osobnostně-právní teorii a ochraně práv a zájmů autora. V tomto ohledu se neshoduje s anglo-americkým copyrightovým pojetím, které umožňuje přenos autorských práv. Další rozdíl lze spatřovat ve vymezení pojmu autora, kterým v důsledku koncepce české právní úpravy může být pouze fyzická osoba jež dílo vytvořila nebo se na tvorbě daného díla podílela. Naopak u nositelů autorských práv v pojetí copyrightu musíme zkoumat to, zda jde o osobu fyzickou nebo právnickou. Autorem, resp. nositelem autorských práv, tady může být i ten, kdo se na vlastní tvorbě díla nijak nepodílel, např. vydavatel programů (softwarehouse).⁶⁸ Vzhledem k tomu, že většina softwarových produktů je výsledkem činnosti mnoha odborníků, včetně investora, lze copyrightovou ochranu v této oblasti považovat za vhodnější.

Režim zaměstnaneckého díla, kterým se posiluje právo zaměstnavatele, vzniká přímo na základě zákona a nevyžaduje speciální ujednání se zaměstnancem. Sjednání licenční smlouvy z důvodu právní jistoty zhoršuje právní postavení zaměstnavatele. Licenční smlouvou nabývá pouze omezená licenční práva, na rozdíl od dispozitivní zákonné úpravy, kde získává přímý výkon veškerých majetkových práv.

4.2.3 Pojem zaměstnaneckého díla

Dílo, které je v režimu ustanovení § 58 odst. 1 AutZ vytvořeno autorem ke splnění svých povinností, vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem, se nazývá

⁶⁷ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3 vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 90.

⁶⁸ Čermáková-Vlčková, A., Smejkal V. Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha : Linde, 2009, str. 112.

zaměstnanecké dílo. V případě splnění těchto pojmových znaků může být zaměstnaneckým dílem jakékoli dílo literární, umělecké, vědecké. Současná právní úprava přestala rozlišovat zaměstnanecká díla podle druhu nebo formy.

4.2.4 Pracovně právní vztah

K vytváření předmětů duševního vlastnictví často dochází v rámci pracovněprávních vztahů. Zaměstnanecké dílo může vzniknout v jakémkoliv pracovním vztahu a dle jakýchkoliv smluv, které jsou uzavřeny na základě zákoníku práce a to:

- pracovní smlouvou
- dohodou o provedení práce
- dohodou o pracovní činnosti

Existence pracovněprávního vztahu, který má dopady na autorské právo, se posuzuje prostřednictvím pracovního práva. Právní vztah mezi autorem na jedné straně a jinou osobou na straně druhé vzniká na základě skutečné vůle stran. Jestliže skutečná vůle stran bude zastřena simulovaným právním úkonem, stává se tento právní úkon neplatným na základě ustanovení § 41a ObčZ. Ke vzniku zaměstnaneckého díla dochází prostřednictvím závislé, námezdní činnosti autora. Díla vytvořená zaměstnancem v souvislosti s výkonem práce za použití například pracovních prostředků náležitých zaměstnavateli, nejsou zaměstnaneckými díly ve smyslu autorského práva. Pojmem autorskoprávním je vytvoření díla zaměstnancem *ke splnění povinností vyplývajících z pracovněprávního či obdobné vztahu*. Rozumí se tím výkon závislé práce netechnické tvůrčí povahy.⁶⁹ Obsah závislé práce spočívá v činnosti literární, vědecké nebo umělecké, jako například v tvorbě právních textů, činnosti překladatelské, uspořádání výstav jako děl souborných, vědecké práci apod. Pro zaměstnanecké dílo vznikající při plnění pracovních povinností platí, že nemusí být v pracovní či obdobné smlouvě dohodnuto, že zaměstnanec takové dílo vytvoří, nebo jej bude vytvářet. Jelikož je autorské dílo výsledkem až určité činnosti, do budoucna není možné se stoprocentní jistotou dohodnout takové vytvoření díla. Na druhou stranu je nutné, aby bylo dílo

⁶⁹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 560.

vytvořeno v rámci sjednaného druhu práce, čili při naplňování příslušné pracovněprávní smlouvy.⁷⁰

Podle názoru JUDr. Tomáše Dobřichovského v článku Právní režim předmětů duševního vlastnictví vytvořených v rámci pracovněprávních vztahů, v případě, že zaměstnanec nevytvoří dílo ke splnění svých pracovních a jiných povinností, nejde o zaměstnanecké dílo a zaměstnavatel nebude vykonávat majetková práva na základě ustanovení § 58 autorského zákona. Zaměstnanec vytvoří dílo nad rámec sjednaného druhu práce. Například se jedná o situaci, kdy zaměstnanec zaměstnaný jako účetní vytvoří fotografii bez pokynu zaměstnavatele a bez vazby na sjednaný druh práce – tzv. *exces*.⁷¹

Oprávnění k výkonu výlučných majetkových autorských práv zásadně náleží zaměstnavateli. Výjimkou z tohoto pravidla je od novelizace autorského zákona z roku 2006 (zák. č. 216/2006 Sb.) případ agenturního zaměstnávání.⁷²

Subjekty pracovního poměru jsou zaměstnavatel a zaměstnanec. Zaměstnanec je vždy fyzickou osobou, zatímco zaměstnavatel může být osobou právnickou i fyzickou. Subjekty musí mít pracovněprávní subjektivitu, to znamená způsobilost mít práva a povinnosti v pracovněprávních vztazích, vlastním jménem je zakládat, měnit, rušit a nést odpovědnost z těchto vztahů.

Objektem pracovního poměru je osobní výkon práce zaměstnance pro zaměstnavatele za mzdu. V pracovním poměru je konaná práce určena druhově, na rozdíl od práce konané na základě některé z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zejména dohody o provedení práce, neboť jejich objektem jsou často například jednotlivé pracovní úkony nebo výsledek pracovní činnosti.⁷³ Zaměstnanec je při výkonu práce v pracovním poměru podřízen zaměstnavateli. Od 1. 1. 2007 je český právní řád obohacen o zákonné vymezení pojmu *závislá práce*. V ustanovení § 2 odst. 4 ZPr je definována: „*Za závislou práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, se považuje výlučně osobní výkon práce*

⁷⁰ Chaloupková, H., Svobodová, H., Holý, P. Autorský zákon. Komentář. Praha : C. H. Beck, 2001, str. 140.

⁷¹ Dobřichovský, T. Právní režim předmětů duševního vlastnictví vytvořených v rámci pracovněprávních vztahů. Právo a zaměstnání, 2005, č. 11, str. 4.

⁷² Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 561.

⁷³ Bělina, M. a kol. Pracovní právo. 4. doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2010, str. 160.

zaměstnanec pro zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele, jeho jménem za mzdu, plat nebo odměnu za práci, v pracovní době nebo jinak stanovené nebo dohodnuté době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě, na náklady zaměstnavatele a na jeho odpovědnost.“

Obsah pracovního poměru tvoří vzájemná práva a povinnosti účastníků. Základem je pracovní závazek, který obsahuje vzájemná práva a povinnosti subjektů, která jsou shodná pro všechny druhy pracovních poměrů. Strany si mohou vedle základních vzájemných práv a povinností zvolit i další strukturu vzájemných práv a povinností. Obsah pracovního poměru je různý v závislosti na různorodosti zaměstnavatelů. Zaměstnavateli mohou být nejenom fyzické osoby, ale i nejrůznější právnické osoby jako obchodní společnosti, družstva, občanská sdružení, nadace nebo stát, prostřednictvím svých organizačních složek.

4.2.5 Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr

Novela zákoníku práce č. 155/2000 Sb. odstranila pochybnosti o tom, zda pojem pracovněprávního vztahu zahrnuje kromě vztahu podle § 27 a § 35 zákoníku práce na základě pracovní smlouvy, jmenování a volby, též vztahy vznikající na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr nebo dohody o provedení práce. Ustanovení § 232 odst. 3 zákoníku práce č. 65/1965 Sb., které zakazovalo uzavírat dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr na *činnosti* chráněné autorským zákonem bylo, jak novelou zákoníku práce č. 155/2000 Sb. účinné od 1. 1. 2001, tak i v souvislosti s přijetím autorského zákona, bez náhrady odstraněno.

Z hlediska autorského práva je způsob vzniku pracovněprávního vztahu zcela bezvýznamné. Současná právní úprava AutZ nerozlišuje to, zda se jedná o pracovní poměr či pracovní vztah mimo pracovní poměr.

4.2.6 Služební vztah a pracovní vztah mezi družstvem a jeho členem

Vedle varianty, kde autorské dílo vytváří přímo vlastní zaměstnanec činný u zaměstnavatele v pracovním vztahu, přichází v úvahu i varianta, kde autorské dílo vytváří přímo fyzická osoba činná u něj ve služebním vztahu, popřípadě varianta, kde autorské dílo vzniká v pracovním vztahu mezi družstvem a jeho členem. Splnění jednotlivých povinností vyplývá z uvedených vztahů. Za zaměstnanecké dílo bude

považováno i dílo, které je vytvořeno na základě režimu ustanovení § 58 odst. 1 AutZ, tedy v rámci zmíněného vztahu služebního a vztahu mezi družstvem a jeho členem.

4.2.7 Díla vzniklá jinak než v klasickém pracovním poměru

Na základě již výše zmiňované novely autorského zákona, provedené zákonem č. 126/2006 Sb., byl změněn i režim zaměstnaneckého díla. Novela doplňuje ustanovení § 58 autorského zákona o nové odstavce 9 a 10, a to za účelem zpřesnění aplikace na díla vzniklá jinak než v klasickém pracovním poměru.⁷⁴

Agenturní zaměstnání

Ustanovení odst. 9 v § 58 AutZ je reakcí na novelu zákoníku práce, která nově upravila agenturní zaměstnání (§§ 308 a 309 ZPr). Pojem agenturní zaměstnání byl do českého právního řádu vnesen prostřednictvím hlavy IV. zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. Za agenturu práce je považovaná osoba zprostředkovávající zaměstnání na základě povolení Ministerstva práce a sociálních věcí podle ustanovení § 60 odst. 1 zákona o zaměstnanosti. V případě agenturního zaměstnání se za zaměstnavatele, pro účely zaměstnaneckého díla považuje osoba, u které zaměstnanec agentury dočasně vykonává práci podle pracovní smlouvy nebo dohody o pracovní činnosti, není-li dohodnuto jinak.⁷⁵ Zaměstnanec vykonává svou faktickou tvůrčí činnost na základě pokynů uživatele a nikoliv pro agenturu práce. Odstavec 9 v § 58 AutZ je dispozitivní a na základě tohoto důvodu se připouští možnost odlišné dohody mezi agenturou práce a daným uživatelem.

Za zaměstnavatele se tedy nepovažuje agentura práce, se kterou má zaměstnanec (autor díla) uzavřenu smlouvu, ale uživatel, u kterého vykonává zaměstnanec agentury práci dočasně. Výkon veškerých majetkových autorských práv k dílu zaměstnance

⁷⁴ Čermáková-Vlčková, A., Smejkal V. Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha : Limde, 2009, str. 115.

⁷⁵ Na základě úpravy agenturního zaměstnání v novém zákoníku práce byla nastola otázka, zda se považuje za zaměstnavatele vykonávajícího majetková autorská práva k dílu vytvořenému zaměstnancem podle ustanovení § 58 odst.1 AutZ agentura práce nebo uživatel. Tato otázka byla vyřešena prostřednictvím výše zmíněné novely autorského zákona, a to ve prospěch uživatele. Viz. Dobřichovský, T. Ke změnám režimu zaměstnaneckého díla v důsledku novelizace autorského zákona. Právo pro podnikání a zaměstnání, 2006, č. 9, str. 10.

agentury práce náleží uživateli. Podle pokynů uživatele vykonává zaměstnanec pro něho svou faktickou tvůrčí autorskoprávní činnost.

Rozšířený režim zaměstnaneckých děl

Autorská ani jiná úprava do přijetí novely autorského zákona č. 216/2006 Sb. nepamatovala na režim autorských děl, které vytvořili členové statutárních či jiných orgánů právnických osob.⁷⁶ Režim zaměstnaneckých děl se vztahuje obdobně na díla vytvořená ke splnění povinností vyplývajících ze vztahu mezi společnostmi (právnickou osobou) a autorem, který je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti anebo společníkem veřejné obchodní společnosti či komplementářem komanditní společnosti. Tedy společnost nebo jiná právnická osoba se bude v těchto případech považovat za zaměstnavatele, který bude vykonávat veškerá majetková práva k autorskému dílu, vytvořenému fyzickými osobami v jejich orgánech. Na tato zaměstnanecká díla se nevztahuje ustanovení § 61 o díle na objednávku a soutěžním díle.

Důvodem vložení odstavce 10 do § 58 AutZ je absence speciální úpravy pro vztahy mezi osobami uvedenými v ustanovení § 66 odst. 2 ObchZ. Dané ustanovení odkazuje pouze na přiměřené užití ustanovení o mandátní smlouvě, pokud ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena nebo ze zákona, nevyplývá jiné určení práv a povinností. Z právního vztahu mezi obchodní společností, jinou právnickou osobou a stanovenými fyzickými osobami vyplývá, že jde o poměr obchodněprávní, nikoli pracovněprávní.

Ustanovení § 58 odst. 10 AutZ se vztahuje na:

- a. statutární orgány nebo členy statutárních orgánů veřejné obchodní společnosti:*
- společníky veřejné obchodní společnosti
 - komplementáře komanditní společnosti
 - jednatele společnosti s ručením omezeným

⁷⁶ Dobřichovský, T. Ke změnám režimu zaměstnaneckého díla v důsledku novelizace autorského zákona. Právo pro podnikání a zaměstnání, 2006, č. 9, str. 10.

- členy představenstva akciové společnosti
- b. *členy jiného orgánu obchodní společnosti:*
- členy dozorčí rady společnosti s ručením omezeným
 - členy dozorčí rady akciové společnosti
- c. *společníky veřejné obchodní společnosti nebo komplementáře komanditní společnosti, u kterých nad rámec jejich povinností vyplývajících z pozice statutárního orgánu mohou vyplývat i další povinnosti (například z obchodního vedení společnosti, ze společenské smlouvy)*
- d. *orgány nebo členy orgánů jiných právnických osob:*
- členy představenstva družstva
 - členy kontrolní komise družstva
 - členy jiných orgánů družstva
 - orgány, členy orgánů spolků na základě jejich stanov
 - členy správní rady nadace nebo nadačního fondu
 - členy správní rady, dozorčí rady, ředitele obecně prospěšné společnosti
 - členy orgánů zájmového sdružení osob na základě jejich stanov
 - členy orgánů dalších právnických osob (zejména zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církevních a náboženských společnostech)).

Za zaměstnanecká díla jsou považována díla literární, jiná umělecká a vědecká díla, které vytvořily osoby ke splnění povinností vyplývajících z jejich vztahu k právnické osobě.

4.2.8 Režim autorských děl vytvořených na objednávku

Naroveň režimu zaměstnaneckého díla je postaven i režim tří autorských děl: počítačových programů, databází, jakož i kartografických děl, která nejsou kolektivními díly. Za zaměstnanecká díla se považují i tehdy, byla-li vytvořena *autorem* na objednávku. Objednavatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele.

Ustanovení § 61 o dílech vytvořených na objednávku a soutěžních dílech se na tato díla nevztahuje. Režim těchto tří děl je obsažen v § 58 odst. 7 AutZ. V autorském zákoně je výčet specifických děl stanoven taxativně. Jedná se o druhy děl, která jsou investičně náročná pro osoby, z jejichž podnětu je dílo vytvářeno. Z tohoto důvodu přiznává autorský zákon objednateli silnější postavení oproti režimu ostatních děl na objednávku. Objednatel má dispoziční oprávnění k výkonu majetkových práv k tomuto dílu jménem objednatele a na jeho účet.

Režim zaměstnaneckého díla, obsažen v ustanovení § 58 odst. 7 AutZ, přichází v úvahu jen tehdy, týká-li se vztahu mezi fyzickou osobou – autorem a zaměstnavatelem, respektive objednatelem v případě počítačových programů, databází a kartografických děl. Bude-li zhotovitelem díla právnická osoba, půjde o smlouvu o dílo. Právo výkonu výlučných majetkových autorských práv ke specifickým dílům objednateli nevzniká, je-li zhotovitelem jiná osoba než autor, zejména půjde-li o zaměstnavatele takového autora. V takovém případě je zákonným vykonavatelem majetkových autorských práv k zaměstnaneckému dílu přímo zaměstnavatel autora, který dílo vytvořil. Zhotovitel může se souhlasem autora postoupit na objednatele právo výkonu majetkových autorských práv. Nepostoupí-li zhotovitel právo výkonu majetkových autorských práv v souladu s § 58 odst. 1 AutZ, může objednateli k užití díla poskytnout smluvní licenci.

Předchozí formulace ustanovení § 58 odst. 7 AutZ neobsahovala výslovnou konkretizaci toho, že se jedná o díla vytvořená *autorem* na objednávku: „*Počítačové programy a databáze, jakož i kartografická díla, která nejsou kolektivními díly, se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele. Ustanovení § 61 se na tato díla nepoužije.*“ Z důvodu absence zmíněné výslovné formulace existovaly protichůdné názory, podle nichž se toto ustanovení vztahovalo i na autorská díla nevytvořená jen přímo autory, ale též jinými subjekty, typicky právnickými osobami.⁷⁷ Na základě tohoto argumentu byl například počítačový program, vytvořený právnickou osobou prostřednictvím smlouvy o dílo, bez dalšího v režimu zaměstnaneckého díla.

⁷⁷ Dobřichovský, T. Ke změnám režimu zaměstnaneckého díla v důsledku novelizace autorského zákona. Právo pro podnikání a zaměstnání, 2006, č. 9, str. 11.

S uvedeným argumentem se neztotožňuji, neboť předchozí autorský zákon řešil jak v ustanovení § 58 odst. 1, tak i v následujících odstavcích vztah autora zaměstnavatele, kde autorem mohla být jen fyzická osoba na základě již dříve respektovaného principu. Tedy podle názoru JUDr. Tomáše Dobřichovského bylo třeba tyto názory odmítnout, a to minimálně s ohledem na systematický výklad ustanovení § 58 AutZ. I tak s ohledem na současnou úpravu ustanovení § 58 odst. 7 AutZ postrádá tento protichůdný názor jakoukoli oporu.

Dílo, které je zaměstnancem vytvořeno mimo rámec jeho povinností vyplývajících z pracovního vztahu a je vytvořeno pro zaměstnavatele na objednávku, se nepovažuje za dílo vytvořené v pracovním poměru. Zaměstnavatel je v postavení objednatele a může vytvořené dílo užít jen k účelu, který vyplývá z uzavřené smlouvy. Sjednání zvláštní licence jej opravňuje užít dílo i nad rámec jeho účelu. V případě díla vytvořeného na objednávku, zákon autora neomezuje v užití díla, ani v udělení licence někomu jinému. Toto se vztahuje i na dílo vytvořené na objednávku (na základě smlouvy o dílo) jinou osobou než zaměstnancem. I tady zůstávají autorská práva k dílu ve vlastnictví autora a objednatel nabude oprávnění k užití díla určitým způsobem. Ustanovení o díle na objednávku se rovněž vztahuje i na kategorii soutěžních děl vytvořených autorem ve veřejné soutěži.

Nejvolnější režim pro autora nastává, pokud dílo vytváří nikoli z podnětu zaměstnavatele či objednatele – zjednodušeně řečeno - na vlastní riziko a nabízí je již vytvořené.⁷⁸ Z licenční smlouvy pak bude vyplývat, jak rozsah oprávnění nabyvatele, tak omezení autora.

V případě, že zaměstnavatel objedná dílo u třetích osob, které je dílem kolektivním ve smyslu ustanovení § 59 odst. 1 AutZ, jedná se o dílo zaměstnanecké.

4.2.9 Výkon majetkových práv

Zaměstnanecké dílo se v současné zákonné konstrukci autorského práva opírá o vazbu na autora. Autorem je nadále fyzická osoba, která dílo vytvoří. Ani v současné úpravě nedochází k prolomení autorského principu. Zaměstnavatel se nemůže stát

⁷⁸ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. Aktualizované vydání. Podle stavu k 1.9.2005. Praha : Linde, 2005, str. 173.

majitelem takového díla a nemůže dojít ani ke zcizení výlučných majetkových autorských práv, protože dle současného autorského zákona jsou tato majetková autorská práva nepřevoditelná *inter vivos*. Podotýkám, že i u zaměstnaneckého díla rozlišujeme práva majetková a práva osobnostní (morální). Zaměstnancova osobnostní práva k zaměstnaneckému dílu jsou nedotčena. Zaměstnavatel je pouze nabyvatelem oprávnění k výkonu výlučných majetkových autorských práv místo autora, dostává se do právního postavení jakoby se jednalo o jeho vlastní práva, ale ve skutečnosti jde o cizí majetková práva. Z důvodu ochrany investic zaměstnavatele byl jejich výkon zákonem svěřen právě zaměstnavateli. Tato práva vykonává svým jménem a na vlastní účet. Majetková autorská práva spravuje zaměstnavatel u všech zaměstnaneckých děl vytvořených v pracovněprávním nebo obdobném vztahu. Autorovi zůstávají „holá autorská práva.“ Není-li sjednáno jinak, nemá možnost vykonávat svá výlučná majetková autorská práva. Připouští se tedy i jiná dohoda, která je v praxi méně častá.

Pokud není sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet veškerá autorova majetková práva k dílu. Tedy zaměstnavatel ze zákona za zaměstnance vykonává majetková autorská práva k dílům a to:

- *právo dílo užít*
- *právo na autorskou odměnu*

Současná právní úprava nerozlišuje, zda se jedná o užití díla pro vnitřní potřebu zaměstnavatele, či zda při užití díla dochází k jeho zpřístupňování veřejnosti. Rozhodující není ani to, zda při takovém užití dochází ke zveřejnění díla. Z autorskoprávního hlediska je nerozhodné, zda k užití díla dochází v rámci předmětu činnosti zaměstnavatele, či nikoli.⁷⁹

Zaměstnavatel je bez dalšího oprávněn dílo sám jakýmkoliv způsobem užít. Dále má právo udělovat nejen licence k oprávněnému výkonu práva dílo užít, ale například i právo uveřejňovat dílo pod svým jménem, zpracovávat dílo, spojovat s jiným dílem.

Právo k výkonu výlučných majetkových autorských práv vzniká zaměstnavateli až v okamžiku vytvoření díla. Tímto se má na mysli, okamžik vzniku autorskoprávní

⁷⁹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 556.

ochrany k dílu. Oprávněnou osobou k výkonu nemůže být jiná osoba než zaměstnavatel. Jinou osobou se má na mysli osoba, která autorovi například přiděluje práci a kontroluje její výkon. Výjimkou z tohoto pravidla je již výše zmíněné agenturní zaměstnání.

4.2.10 Přejetí oprávnění zaměstnavatele

Oprávnění zaměstnavatele k výkonu majetkových autorských práv je oprávněním majetkovým, které je převoditelné a je předmětem soukromoprávních vztahů. V ustanovení § 58 odst. 1 AutZ je stanoveno, že zaměstnavatel může právo výkonu podle tohoto odstavce postoupit třetí osobě pouze se svolením autora, ledaže se tak děje při prodeji podniku nebo jeho části. V autorském zákoně není stanovena zvláštní forma pro takové udělení souhlasu autora. Na udělení souhlasu není právní nárok a nelze se ho úspěšně domáhat soudní cestou.

V případě smrti zaměstnavatele jako fyzické osoby je oprávnění k výkonu majetkových autorských práv předmětem dědické delace. Zánikem zaměstnavatele, jako právnické osoby, přechází výše stanovené oprávnění na právního nástupce za předpokladu, že dochází ke zrušení společnosti bez likvidace a jmění přechází na právního nástupce. Předpokladem pro zpětné navrácení oprávnění k výkonu majetkového práva k dílu autorovi je smrt nebo zánik zaměstnavatele bez právního nástupce. Z výkladu lze dovodit, že se jedná o zpětný zákonný přechod práva výkonu na autora. Je-li společnost zrušena bez právního nástupce, může autor dát svolení k tomu, aby bylo oprávnění zaměstnavatele k výkonu majetkových autorských práv postoupeno likvidátorem při úkonech směřujících k likvidaci společnosti nebo při rozdělení likvidačního zůstatku. Obdobný postup se bude aplikovat při zpeněžení konkurzní podstaty. V případě smrti zaměstnavatele je rozhodující skutečností, přihlásí-li se dědic k pokračování činnosti zaměstnavatele dle ustanovení § 13 Živnostenského zákona. Zmíněné ustanovení § 58 odst. 2 AutZ upravuje konsolidační zásadu autorského práva v tom smyslu, že autor nabývá z důvodu výše zmíněných okolností zpět oprávnění k výkonu svých majetkových práv. Nabytí oprávnění výkonu těchto práv autorem je výrazem povahy nepřevoditelnosti těchto práv.⁸⁰

⁸⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 216/2006 Sb.

Získání licence autorem

V případě vzniku autorského díla, jako díla zaměstnaneckého, má autor možnost výkonu nebo participace na výkonu majetkových autorských práv pouze z důvodů stanovených zákonem a to:

- a. nabytím oprávnění výkonu těchto práv smrtí nebo zánikem zaměstnavatele (viz výše zmíněné ustanovení § 58 odst. 2 AutZ);
- b. nevykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu vůbec nebo je vykonává nedostatečně, má autor právo požadovat, aby mu zaměstnavatel za obvyklých podmínek udělil licenci, ledaže existuje na straně zaměstnavatele závažný důvod k jejímu odmítnutí (§ 58 odst. 3 AutZ).

Ustanovení § 58 odst. 3 AutZ chrání oprávněné zájmy autora na šíření jeho díla. Autor má jednak relativní právo na získání řádné licence k užití díla, resp. právo na uzavření licenční smlouvy za obvyklých podmínek, tak i právo podlicence. Obvyklost licenčních podmínek může být předmětem znaleckého posouzení, neboť jde o otázku skutkovou. Zde není rozhodující, zda povinnost k dostatečnému výkonu majetkových autorských práv byla mezi autorem a zaměstnavatelem sjednána či nikoli.

Jestliže zaměstnavatel bez závažných důvodů odmítá udělit licenci k užití zaměstnaneckého díla, má autor právo na soudní ochranu. Autorský zákon pojem závažný důvod blíže nespécifikuje. Posuzuje se podle konkrétních okolností případu a musí být v každém případě určitý a prokazatelný. Důvodem určitosti a prokazatelnosti je právo autora na nahrazení obsahu licence soudním rozhodnutím. Soud tedy může, dle ustanovení § 161 odst. 3 OSŘ, výrokem v rozsudku nahradit chybějící svolení zaměstnavatele. Nejčastěji se jedná o důvody, týkající se majetkových oprávněných zájmů zaměstnavatele, ale i důvody osobní povahy, do kterých nemůže být bez právního důvodu zasaženo dle ustanovení § 3 odst. 1 ObčZ.

Je zapotřebí uvážit i tu skutečnost, zda obsah zaměstnaneckého díla není předmětem obchodního tajemství, jež samo je předmětem práv náležejících k zaměstnavatelovu podniku podle § 17 ObchZ, a které patří zaměstnavateli. V takovém případě by došlo

k souběhu ochran (dvou odlišných předmětů ve dvou odlišných právních režimech), který by bylo možno zohlednit i z hlediska odst. 3.⁸¹

Dalšími závažnými důvody mohou být jak důvěrné informace, tak i v praxi se vyskytující důvody soutěžněprávního charakteru.

Pokud zaměstnanec sjedná ve smlouvě se zaměstnavatelem, že výkon majetkových práv zůstává zaměstnanci a zaměstnanec poskytne zaměstnavateli potřebná svolení formou licence⁸², zaměstnanec je oprávněn udělit jiné osobě svolení k užití. Ve smlouvě mohou dále sjednat i to, že k udělení licence jiné osobě je zapotřebí předchozího souhlasu zaměstnavatele. Nebude-li dohodnuta odchylná úprava a udělí-li licenci zaměstnanec – autor díla, bude licence neplatná, neboť takovému autorovi ze zákona nepřísluší výkon majetkových práv.

Institut výkonu majetkových práv zaměstnavatele je třeba rozlišovat od výhradní licence. Pokud je osoba vykonavatelem majetkových práv, je oprávněna udělovat svolení k užití díla jiné osobě (tzv. licence) s právem poskytovat takové oprávnění dál (tzv. podlicence) bez souhlasu autora. Na rozdíl od nabyvatele licence, který uděluje jiné osobě podlicenci pouze se souhlasem autora.

Licence i právo výkonu jsou postupitelné pouze se souhlasem autora. Souhlas se ani v jednom případě nevyžaduje pouze u převodu podniku, popřípadě jeho části (není-li toto dohodou stran vyloučeno).⁸³

4.2.11 Osobnostní práva u zaměstnaneckého díla

Jak již bylo výše zmíněno, osobnostní práva zůstávají nedotčena a náleží zaměstnanci (autorovi díla) na rozdíl od majetkových práv k dílu, která jsou vykonávána zaměstnavatelem. Zároveň autorský zákon upravuje v ustanovení § 58 odst. 4 právní domněnku, na základě které, je zaměstnavatel oprávněn k určitým zásahům do osobnostních práv. Jestliže zaměstnavatel vykonává majetková autorská práva k zaměstnaneckému dílu, má se za to, že autor k některým způsobům nakládání s dílem

⁸¹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 563.

⁸² Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. Aktualizované vydání. Podle stavu k 1.9.2005. Praha : Linde, 2005, str. 172.

⁸³ Křest'ánová, V. Některé aktuální otázky související s novou autorskoprávní úpravou. Právo a podnikání, 2002, č 10, str. 8.

svolil. Jde o dovolená jednání zaměstnavatele,⁸⁴ která omezují autora díla v jeho výlučných osobnostních právech. Jedná se o dispozitivní ustanovení, kde se domněnka výkonu práv zaměstnavatele použije v případě, že zaměstnanec si se zaměstnavatelem nedohodne odchýlnou úpravu. Připouští se tedy sjednání odlišné úpravy, která bude příznivější pro zaměstnance jako autora díla. Autorský zákon účelově dispozitivně omezuje některá osobnostní autorská práva k zaměstnaneckému dílu, tedy zohledňuje skutečnost, že i výkon výlučných osobnostních autorských práv může mít majetkové dopady pro možnost hospodářského zhodnocení díla.

Není-li sjednáno jinak, je autor zaměstnaneckého díla omezen ve výkonu těchto výlučných osobnostních práv:

- a. *v rozhodnutí o zveřejnění díla*, kde předpokládáme jeho udělení souhlasu ke zveřejnění díla,
- b. *v nedotknutelnosti díla*, kde platí, že zaměstnanec udělil souhlas k úpravám zaměstnaneckého díla, zpracování díla včetně překladu, spojení s jiným dílem a zařazení do díla souborného zaměstnavatelem nebo osobou pověřenou zaměstnavatelem,
- c. *v rozhodování zda a jakým způsobem má být uvedeno autorství*, má se za to, že zaměstnanec udělil souhlas k tomu, aby zaměstnavatel uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnosti pod svým jménem, zejména u díla kartografického, počítačového programu a databázi.

Omezení výlučných osobnostních autorských práv musí být pouze v rozsahu nezbytném pro výkon výlučných majetkových autorských práv zaměstnavatele. Rovněž platí, že uvedením díla na veřejnost pod jménem zaměstnavatele není vyloučeno výlučné osobnostní právo autora být za autora označen.⁸⁵

4.2.12 Dokončení nehotového zaměstnaneckého díla

Novelizace autorského zákona č. 126/2006 se dotkla i ustanovení § 58 odst. 5 AutZ, ve kterém se má za to, že autor udělil zaměstnavateli svolení k dokončení svého

⁸⁴ Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 92.

⁸⁵ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 564.

nehotového zaměstnaneckého díla pro případ, že jeho právní vztah k zaměstnavateli skončí dříve, než dílo dokončí, jakož i pro případ, že budou existovat důvodné obavy, že zaměstnanec dílo nedokončí řádně nebo včas v souladu s potřebami zaměstnavatele, ledaže je sjednáno jinak. Zde se jedná o dispozitivní ustanovení, které obsahuje právní domněnku.

Předchozí úprava tohoto ustanovení předpokládala uskutečnění výzvy k dodatečnému plnění, jež byla adresována zaměstnanci pro případ, že bude v prodlení s vytvořením zaměstnaneckého díla anebo zanikne-li jeho závazek dokončit takové dílo smrtí nebo pro nemožnost plnění.

U dřívějšího skončení pracovněprávního či obdobného právního vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem se nutně nemusí jednat o skončení celého právního vztahu, ale o zánik pracovněprávní povinnosti zaměstnance vykonávat pro zaměstnavatele práci, která spočívá ve vytváření díla.

Důvodnou obavou je kupříkladu to, že zaměstnanec, s ohledem na časové prodlení či kvalitu dosud odvedené práce, nedokončí dílo řádně nebo včas v souladu s potřebami zaměstnavatele. Zda obavy zaměstnavatele byly skutečně odůvodněné, bude soudem posouzeno s ohledem na konkrétní okolnosti případu.

Jde o velmi praktické a ochranu investic realizující ustanovení, neboť se často stává, že zaměstnanec z jakéhokoli důvodu ukončí náhle pracovní poměr, a tím postaví zaměstnavatele z hlediska předchozí právní úpravy do obtížně řešitelné situace, jak zajistit,⁸⁶ aby investice při vytváření díla nebyla zcela zmařena.

4.2.13 Odměna

Rovněž v ustanovení § 58 odst. 6 AutZ platí právní domněnka, že autorova přiměřená odměna za vytvoření zaměstnaneckého díla je již vyplácena zaměstnanci v rámci jeho mzdy, respektive v jiné odměně za práci autora. Taktéž toto dispozitivní ustanovení zakládá možnost vzájemné dohody na jiné úpravě mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. U zaměstnaneckých děl dochází k souběhu vztahu autorskoprávního a vztahu pracovněprávního. Odměnou za vytvoření zaměstnaneckého díla, v rámci plnění

⁸⁶ Čermáková-Vlčková, A., Smejkal V. Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha : Linde, 2009, str. 114.

pracovních povinností, je tedy mzda nebo jiná odměna v případě dohod. Autor zaměstnaneckého díla má právo na přiměřenou dodatečnou odměnu pouze v případě, že by se mzda nebo jiná odměna vyplácená zaměstnavatelem, dostala do zjevného nepoměru k zisku z využití práv k zaměstnaneckému dílu a významu takového díla pro dosažení zisku. Při určení dodatečné výše odměny je zapotřebí vždy posoudit význam díla pro dosažení zisku v porovnání s jinou hospodářskou činností zaměstnavatele. Takovouto činností je například činnost marketingová a reklamní. Zaměstnanec je oprávněn požadovat i opakovanou dodatečnou odměnu, a to vždy, když se mzda nebo jiná autorova odměna dostane do zjevného nepoměru k zisku zaměstnavatele z využití práv k dílu.

Zaměstnanec nemá právo na přiměřenou dodatečnou odměnu v případě počítačových programů, databází a kartografických děl, která nejsou díly kolektivními, ledaže je mezi zaměstnavatelem a autorem sjednána jiná úprava.

4.2.14 Trvání práv ze zaměstnaneckého díla

Právo výkonu výlučných majetkových autorských práv vzniká zaměstnavateli okamžikem vytvoření díla, tedy vznikem autorskoprávní ochrany k dílu. Tímto okamžikem zároveň dochází k omezení autora ve výkonu svých práv k sobě samému i ve vztahu k třetím osobám, pokud ovšem ze smlouvy nebo ze zákona (§ 41 AutZ) nevyplývá něco jiného. Nedojde-li mezi autorem a zaměstnavatelem ke sjednání odchylné dohody od okamžiku vzniku díla, vzniká zaměstnavateli právo výkonu ze zákona (ex lege) v plném rozsahu, zcela nezávisle na vůli autora či zaměstnavatele.⁸⁷ Poté již není možné dohodnout odchylnou úpravu.

Práva zaměstnavatele ze zaměstnaneckého díla trvají i po skončení pracovněprávního či služebního vztahu nebo pracovního vztahu člena k družstvu, eventuálně vztahu založeného smlouvou o dílo, pokud platí režim zaměstnaneckého díla.⁸⁸ Tedy zaměstnavatel je i nadále oprávněn vykonávat veškerá majetková práva k zaměstnaneckému dílu, a to po celou dobu autorskoprávní ochrany. To znamená,

⁸⁷ Švestka, J., Dvořák, J. a kolektiv. Občanské právo hmotné 3. Páté, jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, str. 220.

⁸⁸ Chaloupková, H., Svobodová, H., Holý, P. Autorský zákon. Komentář. Praha : C. H. Beck, 2001, str. 92.

v případě práv autora – zaměstnance, 70 let po jeho smrti. Práva ze zaměstnaneckého díla zanikají u osoby fyzické smrtí zaměstnavatele a osoby právnické zánikem zaměstnavatele, nemá-li tato právního nástupce.

4.2.15 Použití ustanovení § 58 i pro výkonného umělce a jeho výkony

Na základě novely autorského zákona z roku 2006 se ustanovení o zaměstnaneckém díle obdobně použije i na výkonného umělce (zaměstnanecký umělecký výkon). Jedná se o odkazovací právní normu obsaženou v ustanovení § 74 AutZ. Důvodem zvolení tohoto ustanovení, odkazujícího na použití hlavy I, je povahová příbuznost práva výkonného umělce k právu autorskému. Tím máme na mysli příbuznost v důsledku jejich nehmotných předmětů.

U uměleckého výkonu, se na rozdíl od autorského díla, nevyžaduje jedinečnost, ale pouze osobitost, neboť je zvláštním projevem osobnostní povahy. Je třeba ho odlišovat od autorského díla. Jde o nehmotný statek provázející autorské dílo, jenž je na existenci díla závislý. Až na výjimku obsaženou v ustanovení § 67 odst. 1 věta druhá AutZ, nemůže umělecký výkon sám o sobě bez díla existovat.

Za umělecký výkon se považuje výkon demonstrativně uvedený v ustanovení § 67 odst. 1 AutZ, a tím je výkon herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvořiny tradiční lidové kultury. Za umělecký výkon se považuje též výkon artisty, aniž je jím prováděno umělecké dílo.

4.2.16 Správa majetkových práv

Od výkonu výlučných majetkových autorských práv k zaměstnaneckému dílu, vyplývajícího přímo ze zákona, se odlišuje správa těchto práv vznikající prostřednictvím smlouvy mezi autorem a správcem. Na správu se neaplikuje autorskoprávní smlouva, ale většinou podtyp smlouvy příkazní (§ 724 a násl. ObčZ), kterou je smlouva o obstarání věcí podle § 733 až 736 ObčZ. Nevyplývá-li z obsahu smlouvy něco jiného, obstaratel nebo příkazník jedná vlastním jménem na účet autora. Rozsah správy majetkových práv je stanoven přímo ve smlouvě.

Předmětem této smlouvy je správa cizího majetkového autorského práva, jež zůstává zachována autorovi. Právní povahou se jedná o svěřeneckou správu (k tzv. věrné ruce), a to autorského práva jako obsahového celku.⁸⁹

Na základě ustanovení § 262 odst. 1 a 2 ObchZ, jež umožňuje stranám podřídit jejich vzájemný závazkový vztah prostřednictvím písemné dohody obchodnímu zákonu, se může jednat o uzavření komisionářské smlouvy podle § 577 až 590 ObchZ. Zvláštní právní úprava je stanovena autorským zákonem pro kolektivní správu práv.

Rozdílnost smluvní správy od zákonného postoupení oprávnění k výkonu výlučných majetkových autorských práv spočívá v rozsahu správy, vystupování správce vůči třetím osobám a výnosů z těchto práv.

4.2.17 Dispozitivnost ustanovení § 58 AutZ

Celkové zvláštní ustanovení o zaměstnaneckém díle ponechává prostor dispozitivní úpravě. Prostřednictvím smluvní volnosti je umožněno sjednání odchýlného právního režimu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Odlišná dohoda stran může být uskutečněna nejenom prostřednictvím smlouvy pracovní, ale i smlouvy zvláštní. Není-li mezi smluvními stranami sjednáno něco jiného, bude se v konkrétním případě aplikovat zákonná úprava. Jak již výše zmíněný příklad naznačuje, je pro zaměstnavatele výhodné sjednat se zaměstnancem dohodu, umožňující zaměstnavateli postoupení práva výkonu majetkových práv třetím osobám (§ 58 odst. 1 věta druhá AutZ).

4.3 Kolektivní dílo

4.3.1 Právní úprava kolektivního díla

Dalším zavedeným pojmem, obsaženým v ustanovení § 59 autorského zákona, je pojem kolektivní dílo, které je zmíněno v čl. 1 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Podnětem pro zvláštní zákonnou úpravu

⁸⁹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 561.

kolektivního díla bylo komunitární právo. V harmonizační směrnici v čl. 1 odst. 4 je tedy stanoveno, že pokud členský stát přijme zvláštní ustanovení o autorském právu pro díla kolektivní, počítá se doba ochrany podle odst. 3, tedy od oprávněného sdělení díla veřejnosti (zveřejnění), a to s výjimkou případů, kdy fyzické osoby, které vytvořili dílo jako takové, jsou jako takové označeny ve verzích díla, které byly zveřejněny. Dále se v daném ustanovení stanoví, že jím nejsou dotčena práva identifikovatelných autorů, jejichž identifikovatelné příspěvky jsou označeny v takových dílech. Na tato díla se pak použije úprava obecné doby trvání majetkových práv uvedená v odst. 1, a to po dobu života autora a následujících 70 let od okamžiku jeho smrti. Pro spoluautorská díla platí úprava odst. 2, kdy se doba 70 let začne počítat až od okamžiku smrti posledního žijícího autora.

Jedná se o tradiční institut autorského práva francouzského (*l'œuvre collective*), který je v ustanovení autorského zákona použit v souladu s celkovou koncepcí posilující ochranu investice do vytvoření díla.⁹⁰

4.3.2 Pojem kolektivního díla

Předchozí autorský zákon č. 35/1965 Sb. pojem kolektivní dílo neobsahoval. Ze současného ustanovení § 59 odst. 1 AutZ vyplývá, že jde o dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, je vytvářeno z podnětu a pod vedením jedné osoby, a to fyzické nebo právnické (iniciátora) a uváděno na veřejnosti pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou způsobilé samostatného užití. Pojmově jde o dílo jediné, i když vzniká z více příspěvků. Kolektivní dílo je investičně velice náročné, což ostatně vyplývá z již výše napsaného, neboť na tvorbě takového kolektivního díla se podílí více autorů. Abychom mohli hovořit o díle kolektivním, musejí být kumulativně naplněny jeho pojmové znaky obsažené v ustanovení § 59 odst. 1 AutZ.

Výslovně je stanoveno, že kolektivním dílem není podle ustanovení § 59 odst. 3 AutZ dílo audiovizuální a dílo audiovizuálně užitě. Důvodem, proč došlo k vyloučení těchto děl, jakožto děl kolektivních, je snaha zákonodárce zabránit tomu, aby výrobce z ex lege vykonával veškerá majetková práva. Na rozdíl od těchto děl jsou za typická kolektivní díla považována především díla kartografická. Důvodem této kategorizace je

⁹⁰ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 569.

skutečnost, že příspěvky zahrnuté do tohoto díla nejsou samostatně předmětem autorského práva. Kartografická díla vytvořená na objednávku, ať již jsou nebo nejsou kolektivními díly budou vždy v režimu ustanovení § 58 AutZ, a to v důsledku odst. 7 daného paragrafu. Dále mezi kolektivní díla řadíme i počítačové programy a databáze. Zákon tedy kromě již výše zmíněné výjimky nevylučuje i jiné druhy kolektivních děl.

4.3.3 Tvorba kolektivního díla z podnětu

Vznik díla z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby (investora) je jedním z pojmových znaků kolektivního díla. Tato osoba, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost nemusí být členem autorského kolektivu (tento znak kolektivní dílo odlišuje od spoluautorství). Pod pojmem podnět se rozumí podnět právně relevantní, který je pro jiné osoby závazný. Podnětem se má na mysli zejména:

- *pracovní příkaz zaměstnavatele*; kolektivní dílo je tedy zároveň dílem zaměstnaneckým a podléhá eo ipso režimu zaměstnaneckého díla,⁹¹
- *objednávka*; tato kolektivní díla se považují za díla zaměstnanecká, objednatel je považován za zaměstnavatele.

Kupříkladu není možné, aby tímto podnětem byl pouze prostý nápad, impulz nebo morální povzbuzení. Při podnětu investora se nejedná o faktické vytvoření díla tímto investorem jako autorem. Tato osoba může být jedním z autorů za předpokladu, že je osobou fyzickou. Pod pojmem vedení se má na mysli konstantní dozor výkonu tvořivé činnosti její řízení. Spočívá zejména v udávání celkové koncepce, obsahového či hospodářského charakteru díla a konečného vzhledu.

4.3.4 Uvádění díla pod jménem investora

Abychom mohli hovořit o kolektivním díle, je zapotřebí splnit podmínku uvedení předmětného díla pod jménem investora. Na rozdíl od zaměstnaneckého díla, kde je možnost uvedení díla pod jménem zaměstnavatele upravena dispozitivně, u kolektivního díla jde o povinnost tak učinit. Jestliže investor neuvede dílo pod svým jménem, nejedná se o dílo kolektivní, nýbrž o prosté dílo na objednávku. Nemyslím si,

⁹¹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 570.

že uvedení nebo neuvedení díla pod jménem investora by mělo hrát zásadní roli pro vznik kolektivního díla. Podle mého názoru je dostačující, že takovéto, často investičně náročné dílo je vytvářeno z podnětu a pod vedením investora.

I u kolektivního díla může dojít k omezení výlučných osobnostních práv autora, a to z důvodu uvedení díla pod jiným jménem než jménem autora. V těchto případech je vyžadován souhlas autora. U kolektivního zaměstnaneckého díla je dané omezení dispozitivně stanoveno přímo v autorském zákoně, a to v ustanovení § 58 odst. 4. Z konstrukce kolektivního díla vyplývá, že tento souhlas může být učiněn i tím, že autor konkludentně akceptuje podnět k vytvoření tvůrčího příspěvku do díla kolektivního. Není zde vyloučeno výlučné osobnostní právo autora být za autora označován, na základě ustanovení § 11 odst. 2 AutZ, i když je kolektivní dílo uváděno na veřejnost pod jménem investora. V opačném případě by se jednalo o omezení nad rámec nezbytný pro výkon výlučných majetkových práv k dílu.

4.3.5 Odlišnost kolektivního díla od jiných děl autorských

Jak již bylo výše zmíněno, skládá se kolektivní dílo z více příspěvků, které nejsou schopny samostatného užití. Zákonné právo výkonu majetkových práv se nevztahuje k jednotlivým příspěvkům, ale jenom k dílu kolektivnímu. Kolektivní díla jsou podobná, nikoli však totožná s díly soubornými, a tedy není možné je zaměňovat. Jak díla souborná, tak i díla zpracovaná jsou schopny samostatného užití a jsou pojmově tvůrčími příspěvky původními. Nejsou tudíž splněny legální pojmové znaky díla kolektivního.⁹² Soubornými díly jsou například encyklopedie a časopisy.

Ze současné právní úpravy vyplývá, že kolektivním dílem nemůže být seskupení dvou a více autorů, které není autorským dílem samo o sobě. Do režimu kolektivních děl nespádají ani díla užitá ve spojení (tzv. díla spojená), neboť spojením těchto děl z důvodu společného užití nevzniká dílo nové, a to ani v tom případě, pokud by taková autorská díla vznikla od samého počátku pro užití v tomto společném spojení. Povahově jde o příspěvky, které jsou způsobilé být samostatně užitý. Tedy kolektivním dílem nemůže být kupříkladu dílo literární s ilustrací či hudební dílo s textem jako je píseň.

⁹² Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, str. 570.

4.3.6 Kogentnost ustanovení § 59

Ustanovení o kolektivním díle je upraveno kogentně. Není přípustné měnit rozsah daného ustanovení prostřednictvím smluvního ujednání. Nelze například smluvně určit, zda je dílo dílem kolektivním v režimu ustanovení § 59 AutZ či nikoli. Iniciátorovo právo výkonu majetkových práv je lze tedy získat jenom ze zákona. Je tedy velmi obtížné identifikovat, zda se jedná o dílo kolektivní nebo o dílo s pluralitou autorů, popřípadě o současné užití více děl. Je zapotřebí zkoumat, zda jsou naplněny pojmové znaky kolektivního díla stanovené tímto zákonem. Vždy je třeba zabývat se tím, zda příspěvky jednotlivých autorů jsou schopny samostatného užití, zda dílo vzniká nejen z podnětu, ale i pod vedením určité osoby, jakož i tím, zda je dílo uváděno na veřejnost pod jménem takové osoby.⁹³ Z důvodu, že režim zaměstnaneckého díla je upraven dispozitivně, není vyloučeno omezení výkonu výlučných majetkových autorských práv investorem prostřednictvím smluvního ujednání.

4.3.7 Kolektivní dílo jako dílo zaměstnanecké

Kolektivní dílo vytvořené zaměstnancem (autorem díla) podle ustanovení § 58 odst. 1 AutZ je vždy zaměstnaneckým dílem. V tomto případě nejde o zvláštní úpravu.

Z hlediska právního režimu se kolektivní dílo bude považovat za dílo zaměstnanecké podle § 58 AutZ, a to i v případě, že bude vytvořeno na objednávku v důsledku ustanovení § 59 odst. 2 AutZ.⁹⁴ V takovém případě se objednatel považuje za zaměstnavatele. Vytváří se právní fikce o tom, že i kolektivní díla vytvořená na objednávku jsou považována za díla zaměstnanecká. Objednávka je právně relevantní podnět investora, která směřuje k vytvoření příspěvku kolektivního díla a zhotovitel daný příspěvek vytváří s vědomím možného zařazení příspěvku do kolektivního díla. Předmětem smlouvy o dílo nemůže být vytvoření prostého díla na objednávku, ale vytvoření daného příspěvku.

Z důvodu zákonného rozšíření režimu zaměstnaneckého díla i na kolektivní díla, která pojmové znaky zaměstnaneckého díla jinak nesplňují, vymezuje autorský zákon

⁹³ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. Aktualizované vydání. Podle stavu k 1.9.2005. Praha : Linde, 2005, str. 178.

⁹⁴ viz. Smejkal, V. Z pohledu informačních technologií. Právní rádce, 2000, č. 10, str. 25.

tato díla jako zvláštní právní kategorii. O zvláštní právní úpravu nejde u kolektivních děl, které byly vytvořeny autory (zaměstnanci) v pracovním poměru. Jde vždy o zaměstnanecká díla ve smyslu ustanovení § 58 AutZ.

Není-li dohodnuto jinak, oprávnění k výkonu výlučných majetkových autorských práv ke kolektivnímu dílu vzniká investorovi. I v tomto případě jde u kolektivního díla o úpravu dispozitivní, stejně jako tomu je u děl zaměstnaneckých. Dochází i k omezení některých osobnostních práv autorů ve prospěch investora a je i aktivně věcně legitimován k ochraně autorského práva (výkonu majetkových práv) v rozsahu stanoveném zákonem.⁹⁵

Za předpokladu, že se odměna vyplacená autorovi dostane do zjevného nepoměru k zisku z využití práva ke kolektivnímu dílu a významu takového příspěvku pro dosažení takového zisku dle ustanovení § 58 odst. 6 AutZ, vzniká zhotoviteli tvůrčího příspěvku do kolektivního díla právo na dodatečnou odměnu.

V případě, že dojde ke střetu díla kolektivního a díla na objednávku, má podle ustanovení § 59 odst. 2 přednost režim díla kolektivního. Jedná-li se tedy o kolektivní díla, nelze aplikovat ustanovení § 61 AutZ upravující dílo na objednávku. Investor díla kolektivního má mnohem silnější postavení nežli běžný objednatel díla. Objednatel je oprávněn podle § 61 AutZ užít dílo pouze k účelu vyplývajícímu ze smlouvy.

4.3.8 Trvání majetkových práv

Posouzení, zda se v konkrétním případě jedná o dílo kolektivní či nikoli, je významné z hlediska určení doby trvání majetkových autorských práv k dílu, neboť u kolektivních děl platí zvláštní zákonná úprava doby trvání majetkových práv. Dobou trvání majetkových práv máme na mysli i dobu trvání iniciátorova práva výkonu majetkových práv. Jak je již výše uvedeno, tato doba je jedinou otázkou upravenou komunitárním právem ve vztahu ke kolektivním dílům.

Pro kolektivní díla platí zvláštní právní úprava trvání majetkových práv obsažená v ustanovení § 27 odst. 3 AutZ. Majetková práva ke kolektivnímu dílu trvají 70 let od zveřejnění, tedy od prvního oprávněného zpřístupnění díla veřejnosti. Jde o

⁹⁵ srov. § 41 AutZ.

případ, kdy tvůrci díla nejsou za autory při zpřístupnění díla označeni. Platí tady stejná úprava doby trvání majetkových práv jako u děl anonymních a pseudonymních.

Připouští se, aby kolektivní dílo bylo na veřejnost uváděno pod jménem iniciátora, a současně, aby byla u díla nebo na díle označena jména autorů, kteří dílo jako takové vytvořili. V takových případech se trvání majetkových práv ke kolektivnímu dílu řídí ustanovením § 27 odst. 1 AutZ nebo u spoluautorů § 27 odst. 2 AutZ.⁹⁶

Tato úprava se použije i na kolektivní díla zaměstnanecká.

⁹⁶ srov. § 27 odst. 3 AutZ.

Závěr

V rámci své práce jsem se pokusila popsat výkon autorského práva osobou odlišnou od autora (dědice autora) podle současné právní úpravy. V první části se věnuji všeobecně právu autorskému, které řadíme mezi zvláštní osobnostní práva, a sice do skupiny práv k výsledkům duševní tvůrčí činnosti. Z daného vyplývá, že podstatným je individuální výsledek nikoli postup, který k němu vedl, jak je tomu v případě průmyslového vzoru nebo vynálezu. Autorské právo tedy řadíme do oblasti práva k duševnímu vlastnictví. Jde o komplexní úpravu práva autorského a práv souvisejících s právem autorským. V objektivním smyslu chápeme autorské právo jako soubor právních norem, které upravují společenské vztahy vznikající z vytvoření a společenského uplatnění děl literárních, vědeckých a uměleckých, které souhrnně označujeme jako díla autorská. Autorským právem v subjektivním smyslu rozumíme pak konkrétní oprávnění náležející autorovi díla jež svou duševní činností vytvořil. Následující řádky bych velmi ráda věnovala stručnému pojednání o rozvoji autorského práva. Česká republika patří mezi země s relativně dlouhou a bohatou tradicí ochrany duševního vlastnictví. „... *po dlouhá desetiletí byla věnována pozornost i rozvoji teorie autorského práva. Kromě některých jmen z období před vznikem Československé republiky a z prvních desetiletí tohoto století (např. Adámek, K.V. a Löwenbach J.) je třeba v této souvislosti připomenout především nesmírný přínos prof. Karla Knapa, který zejména od r. 1945 až do své smrti (1993) systematicky pracoval v praxi a posléze i ve vědecké a akademické práci na rozvoji moderní koncepce autorskoprávní ochrany na našem území. Zejména po jeho přechodu na právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze v roce 1968 a po založení Ústavu autorského práva, práv průmyslových a práva soutěžního se prof. Knap zcela zásadním způsobem zasloužil o vybudování tohoto specializovaného pracoviště...*“⁹⁷

V dalších částech jsem podrobně rozebrala pojem autora, kterým může být jediné fyzická osoba, jež dílo vytvořila a autorské dílo. Vzhledem k tématu mé práce bylo popsáno dílo kartografické, počítačový program a databáze. Dále bylo pojednáno o vzniku a obsahu autorského práva, osobnostních a majetkových právech. Autorský

⁹⁷ viz. Kříž, J. Ochrana autorských práv v informační společnosti. Praha : Linde, 1999, str. 9.

zákon je tedy založen na dualistickém principu rozdělení práv k duševnímu vlastnictví. Osobnostní práva zanikají smrtí oprávněné osoby a práva majetková přecházejí na dědice.

Těžiště mé práce je v kapitole čtvrté, kde se zabírám zákonným výkonem autorských práv osobou odlišnou od autora. Autorský zákon obsahuje zvláštní ustanovení o některých dílech. Takovými díly jsou dílo zaměstnanecké, kolektivní dílo a dílo na objednávku. Pouze v těchto případech může osoba odlišná od autora nabýt na základě zákona oprávnění k výkonu veškerých majetkových práv, tedy i práva dílo užit.

Režim zaměstnaneckého díla posilující práva zaměstnavatele zakládá přímo zákon. Není tedy vyžadováno žádné speciální ujednání mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Zaměstnanecké dílo může v současné úpravě vzniknout v jakémkoli pracovním vztahu a dle jakýchkoliv smluv uzavřených prostřednictvím zákoníku práce. Z hlediska autorského práva je zcela bezvýznamný způsob vzniku pracovněprávního vztahu. Autorský zákon nerozlišuje, zda se jedná o pracovní poměr či pracovní vztah mimo pracovní poměr na základě smlouvy. Vedle varianty, kde autorské dílo je vytvářeno v rámci pracovního vztahu, se režim zaměstnaneckého díla rozšířil také na autorské dílo vytvářené v rámci plnění povinností vyplývajících ze vztahu mezi společností a autorem, který je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti anebo společníkem veřejné obchodní společnosti či komplementářem komanditní společnosti. Je nutné, aby dílo bylo vytvořeno v rámci sjednaného druhu práce. V případě zaměstnaneckého díla vznikajícího při plnění pracovních povinností nemusí být v pracovní nebo obdobné smlouvě dohodnuto, že zaměstnanec takové dílo vytvoří nebo jej bude vytvářet. Jak jsem se již výše zmínila, právo k výsledkům duševní tvůrčí činnosti se přiznává osobě fyzické, ale je zde výjimka u zaměstnaneckého díla, kde majetková práva ze zákona vykonává zaměstnavatel. Zaměstnavatelem může být jak osoba právnická tak i osoba fyzická. Oprávnění k výkonu výlučných majetkových autorských práv zásadně náleží zaměstnavateli a není ani omezen předmětem své činnosti. Výjimkou z tohoto pravidla je agenturní zaměstnání, které je obsaženo v ustanovení § 58 odst. 9 AutZ. , kde se pro účely zaměstnaneckého díla za zaměstnavatele považuje osoba, u níž zaměstnanec agentury dočasně vykonává práci. Zaměstnavatel je místo autora tedy pouze nabyvatelem oprávnění k výkonu výlučných majetkových autorských práv. Jde tedy o cizí majetková

práva. Tato práva vykonává svým jménem a na vlastní účet. Autorovi zůstávají pouze holá autorská práva. Současná právní úprava nerozlišuje, zda zaměstnavatel dílo užívá pro vnitřní potřebu nebo zda při užití daného díla dochází k jeho zpřístupnění veřejnosti. Právo k danému výkonu vzniká zaměstnavateli až v okamžiku vytvoření díla. I tak je zaměstnavatel stále omezen ve svých právech, neboť podle ustanovení § 58 odst. 1 AutZ může právo výkonu majetkových práv postoupit třetí osobě pouze se svolením autora. V dnešní době jde ze strany zaměstnavatelů o nákladné investice a proto si dovoluji vyslovit svůj názor, že by bylo vhodné tuto druhou větu z ustanovení vypustit a to i z důvodu, že zmíněné svolení bývá upraveno v pracovní smlouvě. Současná zákonná úprava odstranila nejednoznačnost související s odměňováním autorů. V ustanovení § 58 odst. 6 AutZ platí právní domněnka, že autorova přiměřená odměna za vytvoření zaměstnaneckého díla je vyplácena zaměstnanci v rámci mzdy, respektive v jiné odměně za práci autora. Pouze v případě, že se mzda nebo jiná odměna zaměstnance dostane do zjevného nepoměru k zisku, má zaměstnanec, tedy autor zaměstnaneckého díla, právo na dodatečnou přiměřenou odměnu. Na přiměřenou dodatečnou odměnu nemá zaměstnanec nárok v případě počítačových programů, databázi a kartografických děl, která nejsou díly kolektivními, ledaže je mezi autorem a zaměstnavatelem sjednána jiná úprava. Zvláštní ustanovení o zaměstnaneckém díle ponechává prostor pro dispoziitivní úpravu. Na základě smluvní volnosti je možné sjednat odchylný právní režim mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem.

Počítačové programy, databáze a kartografická díla, která nejsou kolektivními díly se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li vytvořena autorem na objednávku. V takovémto případě se objednavatel považuje za zaměstnavatele. Jde o díla investičně náročná a proto autorský zákon přiznává objednateli silnější postavení oproti režimu ostatních děl na objednávku. Jestliže má objednatel u ostatních děl zájem na odlišném užití díla, které nevyplývá z konkrétní smlouvy, je zapotřebí takové užití sjednat ve smlouvě.

Pojem kolektivní dílo se nově objevil v ustanovení § 59 odst.1 AutZ. Předchozí autorský zákon tento pojem neobsahoval. Jde o dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, je vytvářeno z podnětu a pod vedením iniciátora a uváděno na veřejnosti pod jeho jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou způsobilé samostatného užití. Zákonný výkon majetkových práv se tedy nevztahuje k jednotlivým

příspěvkům, ale k dílu kolektivnímu. Za kolektivní díla jsou považována zejména díla kartografická, ale i počítačové programy a databáze. V ustanovení § 59 odst. 2 AutZ se vytváří právní fikce o tom, že i kolektivní díla vytvořená autorem na objednávku jsou považována za díla zaměstnanecká. Zákonodárce vymezuje kolektivní díla jako zvláštní kategorii a to z důvodu zákonného rozšíření režimu zaměstnaneckého díla i na tato díla, která jinak nesplňují pojmové znaky díla zaměstnaneckého. Autorský zákon připouští, aby mezi autorem a iniciátorem byla uzavřena dohoda o vyloučení iniciátora z výkonu výlučných majetkových autorských práv. Stejně jako u zaměstnavatele v případě děl zaměstnaneckých, má i tady investor kolektivního díla mnohem silnější postavení než běžný objednatel díla podle § 61 AutZ, který je oprávněn užít dílo pouze k účelu vyplývajícimu ze smlouvy.

Seznam použitých zkratek

AZ – zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

ObčZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – občanský soudní řád č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů

ObchZ – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

TrZ - zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník účinný od 1.1.2010

ZPr – zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

LPS – Listina základních práv a svobod (viz. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součást ústavního pořádku České republiky č. 2/1993 Sb. ve znění zákona č. 162/1998 Sb.)

MS – městský soud

ESD – Soudní dvůr Evropských společenství (Evropský soudní dvůr)

R – pořadové číslo rozhodnutí podle Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (číslování řady ve věcech občanskoprávních, později ve věcech občanskoprávních, obchodněprávních, správněprávních)

WIPO – World Intellectual Property Organisation

RÚB – Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z 9. 9. 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidována v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidována v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971

R. K. B. – Revidovaná konvence Bernská

Seznam použité literatury a ostatních pramenů

1. Bělina, M. a kol. Pracovní právo. 4. doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2010
2. Čermáková-Vlčková, A., Smejkal V. Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha : Linde, 2009
3. Hůrka, P., Schmied, Z., Šubertová, Z., Trylč, L. Zákonník práce a související ustanovení občanského zákoníku s podrobným komentářem k 1. 9. 2008. Praha : Anak, 2008
4. Chaloupková, H., Holý, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3 vydání. Praha : C. H. Beck, 2007
5. Knap, K. Autorské právo. Praha : Orbis, 1960
6. Knap, K. Mezinárodní právo autorské. Praha : Academia, 1981
7. Knap, K., Opltová, M., Kříž, J. Růžička, M. Práva k nemotným statkům. Praha : Codex Hugo Grotia, a.s., 1994
8. Knap, K. Smluvní vztahy v právu autorském. Praha : Orbis, 1967
9. Knap, K. Zpracování a uspořádání Kříž, J., Kordač, J., Holcová, I., Nerudová, V. Autorský zákon a předpisy související. Komentář. 6. Upravené vydání. Text je aktualizován k 30.4.1998. Praha : Linde, 1998
10. Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. Aktualizované vydání. Podle stavu k 1.9.2005. Praha : Linde, 2005
11. Kříž, J. Ochrana autorských práv v informační společnosti. Praha : Linde, 1999
12. Látal, I. a kolektiv. Ochrana informací, dat a počítačových systémů. Praha : Eurounion s.r.o., 1996
13. Lečinský, J. Právní ochrana databází. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003
14. Löwenbach, J. Právo autorské. Praha : Československý Kompas, 1927
15. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010
16. Šebelová, M.: Autorské právo. Zákon. Komentáře. Vzory a judikatura. Praha : Computer Press a.s., 2006

17. Švestka, J., Dvořák, J. a kolektiv. Občanské právo hmotné. Svazek III. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009
18. Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007
19. Telec, I., Tůma, P. Přehled práva duševního vlastnictví. Česká právní ochrana 2. Brno : Doplněk, 2006
20. Tůma, P. Smluvní licence v autorském právu. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007
21. Telec, I. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Doplněk, 1994
22. Chaibiová, A. Užití počítačových programů a jejich právní ochrana. Právo a podnikání, 2000, č. 9
23. Dobřichovský, T. Ke změnám režimu zaměstnaneckého díla v důsledku novelizace autorského zákona. Právo pro podnikání a zaměstnání, 2006, č. 9
24. Dobřichovský, T. Právní režim předmětů duševního vlastnictví vytvořených v rámci pracovněprávních vztahů. Právo a zaměstnání, 2005, č. 11
25. Houzvičková, H. Problematika autorskoprávní ochrany díla architektonického, vytvořeného zaměstnancem v zaměstnaneckém poměru, v souvislosti s autorským honorářem. Právo a zaměstnání, 2005, č. 5
26. Jansa, L., Otevřel, P. Právní aspekty tvorby software. Právní rozhledy, 2006, č. 13
27. Křesťanová, V. Kolektivní dílo/spoločné dielo, včetně exkurzu do komunitárního práva. Právní obzor, 2005, č. 3
28. Křesťanová, V. Některé aktuální otázky související s novou autorskoprávní úpravou. Právo a podnikání, 2002, č. 10
29. Kríž, J. Základní charakteristika autorskoprávní ochrany v České republice. Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových. Sbor. Praha, 1995
30. Novotný, M. České autorské právo. Právo a podnikání, 2002, č. 10
31. Smejkal, V. Autorský zákon. Porušování autorských práv v informační společnosti. Právní rádce, 2002, č. 10
32. Smejkal, V. Z pohledu informačních technologií. Právní rádce, 2000, č. 10
33. Telec, I. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. Bulletin advokacie, 2001, č.2

34. Tůma, P. K pojmovým znakům a trvání zvláštního práva pořizovatele databáze ve světle judikatury Evropského soudního dvora. Právní rozhledy, 2006, č. 1
35. Důvodová zpráva k zákonu č. 216/2006 Sb.
36. Usnesení ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. 5 Tdo 631/2003. Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu/C. H. Beck, svazek 26/2004, RNs T 612
37. Rozsudek ESD ve věci The British Horseracing Board Ltd and Others v. William Hill Organization Ltd, C 303/02, ze dne 9.11.2004
38. Rozh. MS v Praze, sp. zn. 13 Co 216/90
39. <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2000/prednasky/pravniupravao.htm>.
K datu 3.5.2010
40. <http://www.pravoit.cz/article/pravni-uprava-databazi-i>. K datu 3.5.2010
41. <http://www.epravo.cz/top/clanky/software-jako-zamestnanecke-dilo-56254.html>.
K datu 30.4.2010
42. <http://www.root.cz/specialy/licence/spolecna-cinnost-vice-osob>. K datu 3.5.2010
43. <http://www.advocate.cz/?page=cz,autorske-pravo>. K datu 26.4.2010
44. http://www.nkp.cz/o_knihovnach/AutZak/AZkucharka.htm. K datu 16.4.2010
45. http://www.autorskaprava.cz/autorska_prava.htm. K datu 26.4.2010

Summary

Exercise of copyright by person other than the author (or author's heirs).

Within the scope of my thesis, I tried to describe an exercise of copyright by a person other than the author (author's heir), according to the current legislation of the Czech Republic. I devoted the first part of the paper to a general copyright, which belongs to special personal laws, to wit to the group of the rights to the outcomes of the intellectual activity. The Czech Republic is among the countries with relatively long and rich tradition of protecting the intellectual property. In other parts of my paper, I analyzed the term author, which may only be a physical entity that created the work of authorship. With respect to the subject of my paper, I explained in detail the cartographic works of authorship, computer programs, and computer databases. Furthermore, I dealt with a creation and content of the copyright, personal rights, and property rights. The Copyright Act of the Czech Republic is based on a dualistic principle of distributing the rights to intellectual property. The personal rights terminate by the death of a person holding the right, and the property rights are transferred to the heir of a person holding the right.

The fourth chapter of my paper is fundamental because it analyzes the legal exercise of the copyright by a person other than the author. The Copyright Act contains a special provision concerning certain works. Such works are the employee's work of authorship, teamwork of authorship, and contractual work of authorship. Based on the legislation, only in these instances the person different than the author may be entitled to the enforcement of all property rights and of the rights to use the work of authorship.

The legal concept of the employee's work of authorship improves the rights of an employer and such results directly from the law. Therefore, no special agreement is necessary between the employer and the employee. Under the current legislation, the employee's work of authorship may be created within any type of an employment contract and according to any types of agreements closed pursuant to the Labor Code Act of the Czech Republic. The method of creating the employment contract has no effects from the viewpoint of the copyright. The Copyright Act does not differentiate between the employment based on the employment contract or based on the other types

of agreements. Important fact is that the work must be created within the scope of the agreed type of job. The employee's work of authorship created within the execution of the occupational duties does not have to be covered by the employment or similar contract stipulating that the employee would create such work. The right to the outcomes of the intellectual activity shall be given to a physical entity; however, the employee's work of authorship is subject to exclusion, where the property rights are executed by the employer pursuant to current legislation. Therefore, the employer can be either the legal or the physical entity. The entitlement to the enforcement of the exclusive property authorship rights always goes to the employer. An exception to this rule is an agency employment, which is governed by Section 58 Paragraph 9 of the Copyright Act laying down that for the purposes of an employee's work of authorship, an employer shall be the person temporarily employing an employee creating the employee's work of authorship. These are therefore the alienated property rights. The employer executes these rights on own behalf and to its own cost. The author is only left with the sole authorship rights (copyrights). The current law does not differentiate whether the work would be used for internal purposes or made accessible to the public. The employer may exercise the rights to the given employee's work of authorship only after the work has been created. The provision of Section 58 Paragraph 6 of the Copyright Act stipulates that an author shall be entitled to an appropriate remuneration for the creation of an employee's work of authorship within the scope of the wages and salaries, or other types of compensation for the author's performance. The special stipulation on employee's work of authorship leaves a certain space for provisional modifications. Based on the contractual freedom, it is possible to create different types of legal relationships between the employer and the employee.

The three types of works of authorship, namely the computer programs, computer databases, and cartographic works of authorship, which are not the teamwork of authorship, shall be considered as the employee's works of authorship even if created by an author as contractual works of authorship. In such cases, the client is the employee.

The term teamwork of authorship is a new provision of Section 59 Paragraph 1 of the Copyright Act. It is the work created by more than one author; it is started and managed by an initiator, published under the initiator's name, whereat the contributions

to such work of authorship cannot be used individually. The legal enforcement of property rights therefore does not affect the individual contributions but the entire teamwork of authorship. Especially the computer programs, computer databases, and cartographic works are considered as the teamwork of authorship. The law designates the teamwork of authorship as a special category because of the legal extension of the employee's work of authorship to these types of works, which otherwise do not meet the terminology of an employee's work of authorship. Therefore, same as with the employer in the case of the employee's works of authorship, the investor into the teamwork of authorship shall have much stronger standing than the common client of the work pursuant to Section 61 of the Copyright Act, who can use the work only for the purposes resulting from the contract.

Klíčová slova / Keywords

autorský zákon / Authors' Act

autorské právo / copyright

kolektivní dílo / collective work

zaměstnanecké dílo / employee's work